Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
PAOLO MENGOZZI
esitatud 28. juunil 2012 [1]

Liidetud kohtuasjad C-399/10 P ja C-401/10 P

Bouygues SA,
Bouygues Télécom SA
versus
Euroopa Komisjon jt
ja
Euroopa Komisjon
versus

Prantsuse Vabariik jt

Apellatsioonkaebus — Riigiabi — Mõiste — Riigi ressurssidest otseselt või kaudselt antud eelised — France Télécomi kasuks rakendatud finantsmeetmed

1. Oma apellatsioonkaebustes paluvad Bouygues SA ja Bouygues Télécom SA (kohtuasi C-399/10 P), kes on kaks Prantsuse õiguse alusel asutatud äriühingut, kellest viimane tegutseb Prantsuse mobiilside turul (edaspidi „äriühingud Bouygues"), ning Euroopa Komisjon (kohtuasi C-401/10 P) tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 21. mai 2010. aasta otsuse liidetud kohtuasjades T-425/04, T-444/04, T-450/04 ja T-456/04: Prantsusmaa jt *vs.* komisjon (EKL 2010, lk II-2099; edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus"), millega Üldkohus esiteks tühistas komisjoni 2. augusti 2004. aasta otsuse 2006/621/EÜ seoses riigiabiga, mis Prantsusmaa andis France Télécomile (ELT L 257, lk 11; edaspidi „vaidlusalune otsus"), artikli 1 ja teiseks leidis, et vajadus teha otsus selle otsuse artikli 2 tühistamise nõuete kohta on ära langenud.

I. Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

2. France Télécom (edaspidi „FT"), kes juhib telekommunikatsioonivõrke ja – teenuseid pakkuvat kontserni, on börsil noteeritud aktsiaselts, mille kapitalis omas 2002. aastal 56,45% osalust Prantsuse riik. 31. detsembril 2001 näitas FT 2001. aasta kohta avaldatud raamatupidamisaruannetes netovõlga 63,5 miljardit eurot ning kahjumit 8,3 miljardit eurot. 30. juunil 2002 ulatus FT netovõlg 69,69 miljardi euroni, millest 48,9 miljardit eurot võlakirjadest tulenevat võlga kuulus tasumisele aastatel 2003–2005.

1 — Algkeel: prantsuse.

3. FT rahalise olukorraga seoses teatas Prantsuse majandus-, rahandus- ja tööstusminister ajalehes Les Echos 12. juulil 2002 avaldatud intervjuus (edaspidi „12. juuli 2002. aasta avaldus") järgmist:

„Me oleme enamusaktsionärid 55% kapitali osas […] Riik aktsionärina käitub aruka investorina ja kui [FT-l] peaks esinema raskusi, võtame asjakohased meetmed […] Ma kordan, et kui [FT-l] on rahastamisprobleeme, millega antud juhul tegemist ei ole, teeb riik vajalikud otsused nende lahendamiseks. Te annate uut hoogu kuulujutule kapitali suurendamisest […] Ei, kindlasti mitte! Ma kinnitan lihtsalt, et me võtame sobival ajal tarvitusele adekvaatsed abinõud. Kui see osutub vajalikuks […]".

4. Prantsuse ametivõimud teatasid 13. septembri 2002. aasta pressiteates (edaspidi „13. septembri 2002. aasta avaldus") FT rahalise olukorra kohta järgmist:

„Pärast esimesel poolaastal täheldatud erakordset kahjumit on [FT-l] raske omakapitali puudujääk. Selline rahaline olukord nõrgendab ettevõtte potentsiaali. [Prantsuse v]alitsus on seega kindlalt valmis täitma oma kohustusi täies ulatuses […] [Prantsuse r]iik toetab FT-d selle kava elluviimisel ja aitab omalt poolt kaasa [FT] omakapitali väga olulisele tugevdamisele turutingimustest lähtuvalt määratud graafikuga ja korras. Seni võtab [Prantsuse] riik vajadusel meetmed, mis võimaldavad vältida [FT] finantseerimisprobleeme".

5. 2. oktoobril 2002 nimetati ametisse FT uus tegevdirektor. Ametisse nimetamine tehti teatavaks järgmise pressiteate kaudu (edaspidi „2. oktoobri 2002. aasta avaldus"):

„[…] Selle raames toetab [FT uut tegevdirektorit] riik kui aktsionär, kes on kindlalt valmis täitma kõiki oma kohustusi. [Prantsuse r]iik toetab saneerimistegevuse elluviimist ja aitab omalt poolt kaasa [FT] omakapitali tugevdamisele korras, mis määratakse tihedas koostöös [FT] [direktori] ja nõukoguga. Nagu juba mainitud, võtab [Prantsuse] riik seni vajadusel meetmed, mis võimaldavad vältida [FT] mis tahes finantseerimisprobleeme".

6. FT uued juhid esitasid 4. detsembril 2002 FT nõukogule tegevuskava „FT ambitsioon 2005" (edaspidi „Ambitsioonikava 2005"), mille eesmärk oli põhiliselt FT bilansi tasakaalustamine 15 miljardi euro mahus omakapitali tugevdamise kaudu.

7. Ambitsioonikava 2005 esitamisega kaasnes majandusministri 4. detsembri 2002. aasta pressiteade (edaspidi „4. detsembri 2002. aasta teade"):

„Majandus[…]minister […] kinnitab [Prantsuse] riigi toetust tegevuskavale, mille [FT] nõukogu võttis vastu 4. detsembril [2002]. 1) [FT] kontsern moodustab ühtse tööstusliku terviku, mille tegevusnäitajad on märkimisväärsed. [FT] peab siiski täna toime tulema tasakaalustamata kapitali struktuuriga, omakapitali ja keskmise tähtajaga võlakohustuse finantseerimise vajadustega. See olukord tuleneb halvasti juhitud ja kõige kõrgema spekulatiivse „finantsseebimulli" järgi minevikus tehtud investeeringute ebaõnnestumisest ja turgude suunamuutusest üldisemalt. Seda olukorda süvendas [FT] suutmatus rahastada oma arengut muul viisil kui võlastumise teel. 2) [Prantsuse r]iik enamusaktsionärina nõudis uutelt juhtidelt, et nad taastaks [FT] finantstasakaalu, säilitades kontserni terviklikkuse […] 3) Võttes arvesse juhtide välja töötatud tegevuskava ja investeeringute tasuvuse väljavaateid, osaleb [Prantsuse] riik 15 miljardi euro omakapitali tugevdamises proportsionaalselt oma osaga kapitalis ehk 9 miljardi euro investeeringuga. [Prantsuse r]iik kui aktsionär peab aruka investorina kohaseks niiviisi toimida. [FT] hooleks jääb määratleda omakapitali tugevdamise täpne kord ja graafik. [Prantsuse v]alitsus soovib, et selle operatsiooni läbiviimisel arvestataks rohkem [FT] individuaalsete aktsionäride ja palgatöötajatest aktsionäride olukorda. Andmaks [FT-le] võimaluse rahastamisvahendi kasutamiseks kõige sobivamal hetkel, on [Prantsuse] riik valmis maksma oma

osaluse omakapitali tugevdamises aktsionäri ajutise [laenuna], mis makstakse [FT-le] välja turutingimustel. 4) [Prantsuse r]iigi osalus [FT-s] kantakse tervikuna üle [Entreprise de recherches et d'activités pétrolières'ile] (ERAP), avalik-õiguslikule tööstus- ja kaubandusasutusele. See võtab võlgu rahaturgudelt, finantseerimaks [Prantsuse] riigi osa [FT] omakapitali tugevdamises".

8. Prantsuse Vabariik teavitas Euroopa Ühenduste Komisjoni 4. detsembril 2002 finantsmeetmetest, mis on ette nähtud Ambitsioonikavas 2005, sh samal päeval vastu võetud aktsionärilaenu projektist.

9. FT viis 11. ja 12. detsembril 2002 läbi kaks järjestikust võlakirjade emissiooni kogusummas 2,9 miljardit eurot.

10. ERAP, mille kaudu Prantsuse riik omas 14. aprillil 2003 FT aktsiakapitalis 28,6% osalust, edastas 20. detsembril 2002 FT-le aktsionärilaenu lepingu parafeeritud ja allkirjastatud projekti (edaspidi „ 20. detsembri 2002. aasta aktsionärilaenu lepingu pakkumine"). FT seda projekti ei allkirjastanud ning aktsionärilaenu kunagi ei antud.

11. FT võttis 15. jaanuaril 2003 toimunud võlakirjade emissioonide kaudu laene kogusummas 5,5 miljardit eurot. Neid võlakirjalaene ei tagatud riiklike tagatiste või garantiidega. FT pikendas 15 miljardi euro suuruse sündikaatlaenu tasumisele kuuluvat osa 10. veebruaril 2003.

12. Ambitsioonikavas 2005 ette nähtud omakapitali tugevdamise operatsioon käivitati 4. märtsil 2003. FT suurendas 24. märtsil 2003 kapitali 15 miljardi euro võrra. Prantsuse riik osales selles tehingus proportsionaalselt oma osaga FT kapitalis ehk 9 miljardi euroga. See tegevus viidi lõpule 11. aprillil 2003. FT sulges 2002. majandusaasta ligi 21 miljardi euro suuruse kahjumi ja peaaegu 68 miljardi euro suuruse netovõlaga. FT 5. märtsil 2003 avaldatud 2002. aasta majandusaasta raamatupidamisaruanded näitasid käibe tõusu 8,4%, ärikasumit enne amortisatsiooni 21,1% ning ärikasumit 30,9%. 14. aprillil 2003 kuulus Prantsuse riigile FT aktsiakapitalis osalus 58,9%.

13. Äriühingud Bouygues esitasid 22. jaanuaril 2003 komisjonile kaebuse, mis puudutas teatavat FT-le ja Orange'ile FT refinantseerimise raames antud Prantsuse riigi abi.

14. Komisjon teavitas 3. augustil 2004 Prantsuse ametivõime vaidlusalusest otsusest. Vaidlusaluse otsuse artikkel 1 näeb ette, et „[a]ktsi[onäri]laen, mille [P]rantsuse [Vaba]riik määras [FT-le] 2002. aasta detsembris 9 miljardi euro suuruse krediidiliini näol, moodustab alates […] 2002 [.aasta juulist tehtud] [avalduste] kontekstis riigi[abi], mis ei sobi kokku ühisturu[ga]". [täpsustatud tõlge] Vaidlustatud otsuse artikli 2 kohaselt „[ei kuulu a]rtiklis 1 kirjeldatud toetus […] tagasimaksmisele".

15. Komisjon leidis, et alates 2002. aasta juunist oli FT rahaline olukord raskete struktuuriliste probleemide ja tasakaalustamata bilansiga. Komisjon asus seisukohale, et 12. juuli 2002. aasta avalduse kuupäeval oleks FT võlareitingu täiendava langusega kaasnenud tema reitingu kaotus investeerimisjärgus „usaldusväärne" ning reitinguagentuurid S & P ja Moody's olid valmis seda alandama *junk bond*'i (spekulatiivne võlakiri, edaspidi „rämpsvõlakiri") tasemele. Komisjon järeldas sellest, et 2002. aasta juulis tabas FT-d usalduskriis.

16. Vaidlusaluse otsuse põhjenduses 186 tõdeb komisjon, et 2002. aasta detsembri meetmetele, millest teatati, olid eelnenud mitmed Prantsuse ametivõimude avaldused ja meetmed alates juulist 2002. Ühelt poolt võimaldasid need avaldused ja meetmed paremini mõista 2002. aasta detsembri meetmete põhjusi ja ulatust. Teiselt poolt olid eelnevad avaldused ja meetmed kindlasti mõjutanud seda, kuidas turud ja majanduses osalejad FT olukorrast detsembris 2002 aru said. Seejärel leidis komisjon, et Prantsuse ametivõimude järjestikuseid avaldusi ja meetmeid alates 2002. aasta juulist on võimalik analüüsida tervikuna, mida võiks pidada ohuks riigi ressurssidele (põhjendus 187). Komisjon tuvastas ajavahe ettevõtja eeliste vahel, mis oleks olnud eriti märgatavad juulis, ja potentsiaalse riigiressursside kaasamise, mis näib kõige selgemini tuvastatav detsembris. Komisjoni arvates ei ole siiski kerge ilma

võimaliku kahtluseta määratleda, kas 2002. aasta juuli avaldused olid seda laadi, et vähemalt potentsiaalselt riigiressursse kaasata. Tees, mille järgi 2002. aasta juuli avaldused on abi, on seega „uuenduslik tees, kuid tõenäoliselt mitte alusetu" (põhjendus 188). Ometi leidis komisjon, et tal ei olnud piisavalt tõendeid, et näidata abi olemasolu selle teesi alusel (põhjendus 189).

17. Seega keskendus komisjon oma analüüsis alates 2002. aasta detsembrist võetud ja Prantsuse riigi poolt teatatud meetmetele, mille osas ta leidis, et riigi ressursside kaasamise ja eelise olemasolu on üha ilmsem, „kui arvestada eelnevate avalduste ja meetmete mõju turgudele". Järgmiseks tõi komisjon välja, et 20. detsembri 2002. aasta aktsiaonärilaenu pakkumine annab FT-le eelise, sest see võimaldab tal suurendada oma finantseerimisvahendeid ja rahustada turgu seoses oma võimega tähtaegadest kinni pidada". Isegi kui laenukokkulepet ei ole allkirjastatud, „võib turule laenu olemasolu kohta antud mulje tuua endaga kaasa eelise FT jaoks, sest turg eeldas, et [FT] turusituatsioon on tugevam" (põhjendus 194). Komisjon sedastas, et asjaolu, et eelis tuleneb riikliku kohustuse määramisest, mis toob endaga kaasa võimaliku, kuid mitte viivitamatu ressursside ülekandmise, ei välista, et see eelis määratakse riiklike ressursside kaudu. Ta leidis, et selline „võimalik [lisa]kohustus riigi ressurssidele loodi aktsi[onäri]laenu andmise teatega, millega käis kaasas nimetatud laenuandmisega seotud eeltingimuste täitmine […], turule mulje jätmisega, et laen tõesti määrati […] ja lõpuks ERAP poolt parafeeritud ja allkirjastatud laenulepingu saatmisega FT-le" (põhjendus 196).

18. Komisjon järeldas, et viidatud meetmed kujutavad endast ühisturuga kokkusobimatut riigiabi. Kuna selle mõju ei saa aga täpselt hinnata, oleks abi tagasinõudmine kaitseõiguste tagamisega vastuolus. Lisaks, kuna komisjon analüüsis üldiselt muid tõendeid kui 20. detsembri 2002. aasta aktsionärilaenu pakkumine ja kuna küsimus, kas selline tegevus on riigiabi eeskirjadega kooskõlas, on uus küsimus, oleks see vastuolus ka õiguspärase ootuse kaitse põhimõttega.

II. Vaidlustatud kohtuotsus

19. Üldkohtusse esitatud hagidega palusid Prantsuse Vabariik, FT, äriühingud Buoygues ja Association française des opérateurs de réseaux et services de télécommunications (Prantsuse telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste ettevõtjate ühendus) vaidlusalune otsus (terves ulatuses või osaliselt) tühistada.

20. Olles möönnud, et erinevatel hagejatel on põhjendatud huvi, uurib Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses seda, kuidas komisjon on vaidlusaluses otsuses riigiabi kvalifitseerinud. Selles osas märgib kohus punktis 221, et „kõigepealt [tuleb] analüüsida, kas alates 2002. aasta juulist tehtud avaldused ning 2002. aasta detsembri aktsionärilaenu projekt eraldivõetuna või koos andsid FT-le ühe või mitu eelist. Jaatava vastuse korral tuleb teisena hinnata, kas need võimalikud eelised FT kasuks tulenevad riigi ressursside ülekandmisest. Kui see on nii, siis kolmandaks tuleb uurida, kas riigi ressurssidest tulenevad võimalikud eelised anti turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori kriteeriumiga kooskõlas".

21. Kõigepealt, mis puudutab 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldusi, siis tõdeb Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 234, et „komisjon tõendas vaidlustatud otsuses piisavalt, et need […] tõid kaasa arvestatava eelise FT kasuks osas, milles need võimaldasid finantsturgude usalduse taastada, tegid võimalikuks, lihtsamaks ning vähem kulukaks FT ligipääsu uuele krediidile, mis oli vajalik tema 15 miljardi euro suuruse lühiajalise tähtajaga võlakoorma refinantseerimiseks ning andsid kindlalt oma panuse sellise väga hapra rahalise olukorra stabiliseerumisse, mis 2002. aasta juunis ja juulis võis tõsiselt halveneda." Järgmises punktis tõdeb Üldkohus samuti, et „komisjon koondas kokku kõik asjaolud selle tuvastamiseks, et pärast 12. juuli 2002. aasta avaldust ning sellele järgnevaid avaldusi ning 4. detsembri 2002. aasta teadet aktsionärilaenu projekti kohta säilitasid reitinguagentuurid FT parema reitingu kui see, mis nad olid enne andnud või kavatsesid anda, võttes arvesse tema finantskriisi […]". Punktis 237 möönab kohus, et „nimetatud avaldused [mõjutasid] üheskoos otsustavalt reitinguagentuuride reaktsioone ning see reaktsioon oli seejärel otsustav FT

imago ümberhindamiseks investorite ja võlausaldajate silmis ning nende finantsturgudel osalejate tegevuse suhtes, kes hiljem osalesid FT refinantseerimises". Lõpuks järeldab kohus punktis 240, et „FT reitingule positiivse ning tasakaalustava mõju – mis tuleneb otse alates 2002. aasta juulist tehtud avaldustest ning Prantsuse ametivõimude tahtest – tagajärg tingimata see, et FT-le anti rahaline eelis ning tema majanduslik olukord tugevnes. See järeldus üksi võimaldab komisjonil tõdeda, et FT-le anti eelis EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses ilma, et oleks vaja määratleda selle suurust".

22. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 243 jj uurib Üldkohus edasi, „kas iseenesest aktsionärilaen, mis jäi FT poolt allkirjastamata lepinguprojektiks ning mida kunagi ellu ei viidud, andis FT-le eraldiseisva lisaeelise võrreldes [vaidlustatud kohtuotsuse] punktides 235–237 kirjeldatud eelisega". Punktis 244 viitab Üldkohus vaidlusaluse otsuse põhjendusele 194, „mille kohaselt isegi siis, kui laenukokkulepet ei olnud allkirjastatud ega seega ka ellu viidud, annab see eelise FT kasuks, sest see võimaldab tal suurendada oma finantseerimisvahendeid, rahustada turgu seoses oma võimega tähtaegadest kinni pidada ning mõjutada FT laenutingimusi", täpsustades, et sellest põhjendusest tuleneb, et „turule laenu olemasolu kohta antud mulje [võis] tuua endaga kaasa eelise FT jaoks, sest turg eeldas, et [FT] turusituatsioon on tugevam". Punktis 245 märgib Üldkohus, et „osas, milles komisjon samastab kirjeldatud eelise rahustava mõjuga turule ning kolmandatele isikutele jäetud muljega FT-le aktsionärilaenu andmise kohta, läheb see eelis ilmselgelt segamini eelisega, mis tuleneb alates 2002. aasta juulist tehtud avaldustest ning eriti sellega, mis on seotud 4. detsembri 2002. aasta aktsionärilaenu projekti teatega, mis juba mõjutas sel viisil finantsturge ning tõi kaasa FT laenutingimuste paranemise". Järgmises punktis selgitab kohus, et „näib olevat välistatud, et ERAP poolt parafeeritud, allkirjastatud ja FT-le saadetud laenulepingu esemeks olev aktsionärilaenu projekt oleks võinud sarnaselt 4. detsembri 2002. aasta teatega omada neile turgudele samasugust või vähemalt sarnast mõju", sest „ERAP poolt FT-le 20. detsembril 2002 saadetud aktsionärilaenu lepingut eraldi ja lisaks 4. detsembri 2002. aasta teatele aktsionärilaenu projekti kohta [ei avalikustatud]".

23. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 251–256 uurib Üldkohus, kas komisjon „on õiguslikult piisaval määral tõendanud, et pelgalt FT õigus saada ühepoolselt ja tingimusteta aktsionärilaenu lepingu esemeks olev 9 miljardi euro suurune krediidiliin on eelis tema kasuks, samas kui lepinguprojektile kunagi alla ei kirjutatud ning seda ellu ei viidud". Nimelt leiab Üldkohus, et vaidlusalusest otsusest nähtub „nõutud minimaalse selguse ja täpsusega", et komisjon oli võtnud arvesse sellist eelist, mis oli täiendav ja eraldiseisev võrreldes selle eelisega, mida kirjeldati nimetatud kohtuotsuse punktides 235–237, ja mis tulenes „alates 2002. aasta juulist tehtud avaldustest" ja 4. detsembri 2002. aasta teatest (punktid 248–250). Oma analüüsi lõpus järeldab Üldkohus, et komisjon ei ole seda tõendit ekslikult uurinud, kuigi – arvestades kõnealuse krediidilepingu täitmise tingimusi – see tõi konkreetselt kaasa FT-le majanduslikult soodsaid tagajärgi (punkt 257).

24. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 262 jj käsitleb Üldkohus küsimust, kas eespool tuvastatud eelised tulenevad riigi ressursside ülekandmisest. Kõigepealt lükkab ta kõrvale äriühingute Bouygues teesi, mille kohaselt tuleneb see ülekandmine 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldustest, sest need avaldused on avatud, ebatäpsed ja tingimuslikud ning kuna ei ole tõendatud, et need täidavad „riiki õiguslikult siduva ühepoolse kohustuse tingimusi, olgu see siis eellepingu vormis, mis tähendab riigi ressursside ülekandmist EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses" (punktid 268–289).

25. Seejärel uurib Üldkohus, kas riigi ressursside ülekandmine on tõendatud osas, mis puudutab esiteks 4. detsembri 2002. aasta teadet ja teiseks 20. detsembri 2002. aasta aktsionärilaenu lepingu pakkumist.

26. 4. detsembri 2002. aasta teate osas tõdeb Üldkohus, et ei komisjon ega äriühingud Buoygues ole väitnud, et see teade sisaldas Prantsuse haldus- või tsiviilõigusst arvestades riigi ressursside ülekandmist ja et seega ei ole selle küsimuse uurimine tema ülesanne (punktid 293–295). Punktis 296 lisab Üldkohus, et „igal juhul vastab riigi ressursside ülekandmine, mis tuleneb 4. detsembri 2002. aasta teatest, ainult eelisele, mis seisneb 9 miljardi euro suuruse krediidiliini avamises, mis oli selles teates sõnaselgelt väljendatud. Esiteks, nagu meenutati [vaidlustatud kohtuotsuse] punktis 292, ei iseloomustanud komisjon vaidlustatud otsuses sellist eelist õiguslikult

piisavalt. Teiseks on see eelis eraldiseisev sellest, mis tuleneb alates 2002. aasta juulist tehtud avaldustest, nagu seda on kinnitatud nimetatud otsuses (vt [vaidlustatud kohtuotsuse] punkt 243 jj), ilma et see mõjutaks küsimust, kas see eelis tähendab FT refinantseerimise tingimuste parandamist ja/või tema aktsiate ja võlakirjade kursi võimalikku tõusu". Järgmises punktis täpsustab Üldkohus, et „nõue, mille kohaselt peab tuvastatud eelise ning riigi ressursside ülekandmise vahel esinema seos, eeldab et nimetatud eelis langeb kokku riigieelarvel lasuva sellega võrdväärse kohustusega […]. Käesoleval juhul ei ole siiski tegemist niisuguse seosega – pidades silmas seda, kuidas on omavahel seotud ühelt poolt vaidlustatud otsuses tuvastatud eelis, mis tuleneb alates 2002. aasta juulist tehtud avaldustest, ning teiselt poolt väidetav avalike ressursside ülekandmine, mis seisneb 9 miljardi euro suuruse krediidiliini avamises, nagu see nähtub 4. detsembri 2002. aasta teatest aktsionärilaenu projekti kohta". Seega järeldab kohus, et komisjon ei ole tõendanud, et kõnealune teade sisaldas riigi ressursside ülekandmist.

27. 20. detsembri 2002. aasta aktsionärilaenu lepingu pakkumise osas piirdub Üldkohus tõdemusega, et „kuna komisjon ei ole vaidlustatud otsuses piisavalt tõendanud, et on olemas eelis, mis tuleneb lepingulisest pakkumusest kui sellisest (vt [vaidlustatud kohtuotsuse] punktid [254–257]), ei ole Üldkohtul seda enam võimalik järeldada, et on olemas riigi ressursside ülekandmine, mis on seotud sellise eelisega" (punkt 299).

28. Lõpuks käsitleb Üldkohus küsimust, „kas tulenevalt üldisest lähenemisest (vt [vaidlustatud kohtuotsuse] punkt 266) oli komisjonil siiski õigus hinnata alates 2002. aasta juulist tehtud avaldusi koos aktsionäri laenulepingu projekti teate ning aktsionäri laenulepingu saatmisega, mille tulemusena ta jõudis järeldusele, et riigi ressursside ülekandmise kriteerium on käesoleval juhul täidetud" (punktid 302–309). Oma analüüsi lõpus järeldab Üldkohus, et „isegi kui komisjon võis eelise iseloomustamisel õigustatult arvestada kõiki sündmusi, mis leidsid aset enne Prantsuse riigi poolt detsembris 2002 võetud lõplikku otsust toetada FT-d aktsionärilaenu kaudu ning mõjutasid seda, ei ole ta suutnud tõendada, et on toimunud riigi ressursside ülekandmine, mis on selle eelisega seotud".

III. Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

29. Äriühingud Bouygues esitasid 4. augustil 2010 Euroopa Kohtusse vaidlustatud kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse (kohtuasi C-399/10 P). Komisjon esitas 5. augustil 2010 samuti selle kohtuotsuse peale Euroopa Kohtusse apellatsioonkaebuse (kohtuasi C-401/10 P). Euroopa Kohtu presidendi 28. veebruari 2011. aasta määrusega anti Taani Kuningriigile ja Saksamaa Liitvabariigile luba astuda menetlusse kohtuasjas C-399/10 P vastavalt komisjoni ja Prantsuse Vabariigi nõuete toetuseks. Taani Kuningriik loobus seejärel menetlusse astumisest. Euroopa Kohtu presidendi 8. septembri 2011. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-399/10 P ja C-401/10 P suulise menetluse ja kohtuotsuse tegemise huvides.

30. Äriühingud Bouygues paluvad kohtuasjas C-399/10 P Euroopa Kohtul tühistada vaidlustatud kohtuotsus; lahendada asi sisuliselt ja tühistada esiteks vaidlusaluse otsuse artikkel 1 osaliselt niivõrd, kui komisjon selles kaudselt, kuid tingimata keeldus kvalifitseerimast riigiabiks Prantsuse riigi 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldusi, ning teiseks selle otsuse artikkel 2; teise võimalusena juhul, kui kohus leiab, et kohtuasjas ei saa otsust langetada, saata kohtuasi tagasi Üldkohtusse uue otsuse tegemiseks; mõista kohtukulud välja komisjonilt, FT-lt, Prantsuse Vabariigilt ja Saksamaa Liitvabariigilt. Kohtuasjas C-401/10 P viitavad nad oma apellatsioonkaebuses esitatud nõuetele.

31. Komisjon palub kohtuasjas C-401/10 P Euroopa Kohtul tühistada vaidlustatud kohtuotsus niivõrd, kui sellega tühistati vaidlusaluse otsuse artikkel 1 ja jäeti komisjoni kohtukulud tema enda kanda ning mõisteti temalt välja Prantsuse Vabariigi ja FT kohtukulud kohtuasjades T-425/04 ja T-444/04, ning saata kohtuasi tagasi Üldkohtusse uue otsuse tegemiseks, jättes käesoleva kohtumenetluse kohtukulude jagamise edaspidiseks. Kohtuasjas C-399/10 P jagab komisjon äriühingute Bouygues nõudeid, välja

arvatud need, millega palutakse tühistada vaidlusaluse otsuse artikkel 1 osas, milles komisjon kaudselt, kuid tingimata keeldus kvalifitseerimast riigiabiks Prantsuse riigi 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldusi, ning selle otsuse artikkel 2 ja jätta komisjoni kohtukulud tema enda kanda ning mõista äriühingute Bouygues kantud kohtukulud välja komisjonilt.

32. FT ja Prantsuse Vabariik paluvad Euroopa Kohtul jätta äriühingute Bouygues ja komisjoni apellatsioonkaebused rahuldamata ning vajadusel saata kohtuasi tagasi Üldkohtusse. Juhul, kui Euroopa Kohus tühistab vaidlustatud kohtuotsuse ja keeldub kohtuasja tagasi Üldkohtusse saatmast, paluvad nad Euroopa Kohtul rahuldada kõik või osad nende nõuded, mille nad esitasid esimeses kohtuastmes, ning mõista kohtukulud välja äriühingutelt Bouygues ja komisjonilt.

33. Saksamaa Liitvabariik toetab Prantsuse Vabariigi nõudeid ja palub samuti Euroopa Kohtul mõista menetlusse astunud poolte kohtukulud välja äriühingutelt Bouygues ja komisjonilt.

IV. Apellatsioonkaebused

34. Kohtuasjas C-399/10 P esitavad äriühingud Bouygues oma apellatsioonkaebuse põhjendamiseks kaks väidet, millest esimene tugineb vigadele, mis tehti Prantsuse riigi 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avalduste riigiabiks kvalifitseerimisel, ja teine vigadele, kui kvalifitseeriti riigiabiks aktsionärilaen, mida Prantsusmaa lubas FT-le anda 9 miljardi euro suuruse krediidiliini avamise näol 2002. aasta detsembris.

35. Kohtuasjas C-401/10 P esitab komisjon oma apellatsioonkaebuse põhjendamiseks omalt poolt kolm väidet. Esimene väide tugineb vaidlustatud kohtuotsuse vastuolulistele põhjendustele, teine viitab väidetavale õigusnormi rikkumisele EÜ artikli 87 lõike 1 tõlgendamisel ja kolmas käsitleb vaidlusaluse otsuse moonutamist.

A. *EÜ artikli 87 lõike 1 rikkumist puudutavad etteheited*

36. Järgnevates punktides analüüsitakse kõigepealt äriühingute Bouygues etteheiteid, mille nad esitasid oma apellatsioonkaebuse esimese väite raames ja millega nad väidavad, et Üldkohus keeldus ekslikult kvalifitseerimast riigiabiks Prantsuse riigi 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldusi, ning seejärel ühiselt etteheiteid, mille esitasid äriühingud Bouygues oma apellatsioonkaebuse teise väite raames ja komisjon oma apellatsioonkaebuse teise väite raames seoses Prantsuse riigi FT-le lubatud aktsionärilaenu kvalifitseerimisega riigiabiks. Kuna pooltevahelise vaidluse keskmes on riigi ressurssidest abi rahastamise tingimus, tuleb enne nende etteheidete analüüsimist põgusalt meenutada sellekohast kohtupraktikat.

1. Ülevaade kohtupraktikast, mis käsitleb riigi ressurssidest abi rahastamise tingimust

37. Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale on riiklike ressursside kaasamine nende tingimuste hulgas, mis kujutavad endast riigiabi, mis peab seega sisaldama kohustust riigi eelarves.

38. Kui riigiabiõiguse hetkeseisus on tegemist juurdunud põhimõttega, siis alati ei ole see siiski nii olnud ning kohtupraktika esimeses etapis tundus Euroopa Kohus pigem otsivat meetme riiklikku päritolu *alternatiivselt* selle meetme rahastamiseks kasutatud ressursside riiklikus laadis *või* selle panemises riigi arvele[2]. Ühes 1985. aasta kohtuotsuses, kus Euroopa Kohus pidi otsustama, kas põllumeestele määratud toetus, mida rahastati Caisse nationale française de crédit agricole'i (Prantsuse

2 — Selle suundumuse aluseks oli sidesõna „või" kasutamine lauseosas „liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest […] antav abi", mis sisaldus endise EMÜ asutamislepingu artikli 92 lõikes 1 (hiljem EÜ artikli 87 lõige 1 ja nüüd ELTL artikkel 107): vt selle kohta Merola, Le critère de l'utilisation des ressources publiques, väljaandes *Les aides d'État*, Éditions de l'Université Libre de Bruxelles, 2005, 15.

riiklik põllumajanduse krediidikassa) haldamisel tekkinud ülejäägist, kujutas endast riigiabi, kinnitas ta otseselt, et „abi riigiabiks kvalifitseerimiseks ei ole tingimata vajalik, et abi rahastatakse riigi ressurssidest” [3]. Mõni aasta hiljem kinnitas Euroopa Kohus seda käsitlust kohtuotsuses Kwekerij van des Kooy jt *vs.* komisjon [4] ja 1988. aasta kohtuotsuses, mis puudutas Kreeka ametivõimude poolt Kreeka Panga kaudu antud ekspordikrediidi intresside maksuvabastuse kvalifitseerimist riigiabiks [5], kuulutas Euroopa Kohus selle käsitluse „väljakujunenud kohtupraktikaks” [6]. EÜ asutamislepingu artikli 92 mõistmist nii, et abi riiklik rahastamine ei ole vältimatu tingimus, et kvalifitseerida kahtlemata riigi arvele pandav meede riigiabiks, toetas samuti mitu kohtujuristi [7].

39. Alates kohtuotsusest Sloman Neptun [8] asub aga Euroopa Kohus täiesti vastupidisele seisukohale. Lükates tagasi komisjoni teesi, mis tugines eespool viidatud kohtupraktikale, ja vastupidi kohtujurist Darmoni ettepanekule, kinnitas Euroopa Kohus selles kohtuotsuses, et „üksnes neid eeliseid, mis on antud otse või kaudselt riigi ressurssidest, tuleb pidada riigiabiks asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses” ja et „selle sätte sõnastusest tuleneb […], et muudest kui riigi ressurssidest antud eelised ei kuulu kõnealuste sätete kohaldamisalasse” [9]. Lähenemisviisi muutmist kinnitati kohtuotsuses Kirsammer-Hack [10], mis puudutas samuti sotsiaalõiguse valdkonda. Seejärel on seda suunda pidevalt järgitud [11]. Eespool viidatud kohtuasjas PreussenElektra [12] palus komisjon Euroopa Kohtul otseselt oma praktika üle vaadata, võttes arvesse ühenduse õiguskorra värskeid arenguid, kuid kohus seda ei teinud [13].

40. Kui ühele või mitmele ettevõtjale antud eelis peab olema rahastatud riigi ressurssidest selleks, et seda saaks pidada riigiabiks ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, siis vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale ei ole aga vajalik kõigil juhtudel tõendada, et selliste ressursside ülekandmine [14]toimus. Riigipoolne tulu saamisest loobumine, isegi kui see ei sisalda mingisugust riiklike ressursside otsest

3 — 30. jaanuari 1985. aasta otsus kohtuasjas 290/83: komisjon *vs.* Prantsusmaa (EKL 1985, lk 439, punkt 14). Olgugi et käesolevas asjas ei ole kahtlust, et meede võeti vastu avaliku võimu õhutusel ning seetõttu võis selle panna riigi arvele, väitis Prantsuse valitsus, et toetuse rahastamiseks kasutatud ülejääk tulenes eraõigusliku hoiupanga tegevusest, mitte aga riigi ressurssidest.

4 — 2. veebruari 1988. aasta otsus liidetud kohtuasjades 67/85, 68/85 ja 70/85: Kwekerij van der Kooy jt *vs.* komisjon (EKL 1988, lk 219, punktid 32–38). Selle kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasjas oli tegemist Madalmaades kohaldatud ja teatud gruppi kasutajaid eelistanud maagaasi soodustariifiga, mille määrasid kindlaks gaasitootjad, kelle hulgas ka eraõiguslik äriühing Gasunie, mille aktsiakapitalis kuulus 50% osalus otse või kaudselt Madalmaade riigile. Olles Gasunie aktsionäride struktuuri arvestades tuvastanud, et mainitud tariifi kindlaksmääramine oli Madalmaade riigi tegevuse tulemus, kinnitas Euroopa Kohus, et „üksnes sellest tõdemusest piisab, et järeldada, et vaidlusaluse tariifi kindlaksmääramine […] võib kuuluda liikmesriigi poolt antava abi mõistesse vastavalt asutamislepingu artiklile 92”.

5 — 7. juuni 1988. aasta otsus kohtuasjas 57/86: Kreeka *vs.* komisjon (EKL 1988, lk 2855, punkt 12).

6 — Tuleb siiski märkida, et juba sel ajal oli Euroopa Kohus kahel korral välistanud riigiabi olemasolu pärast järeldust, et eeliseid ei olnud antud otse või kaudselt riigi ressurssidest: vt 24. jaanuari 1978. aasta otsus kohtuasjas 82/77: van Tiggele (EKL 1978, lk 25, punkt 24) ja 13. oktoobri 1982. aasta otsus liidetud kohtuasjades 213/81-215/81: Norddeutsches Vieh- und Fleischkontor Will jt (EKL 1982, lk 3583, punkt 22).

7 — Vt kohtujurist VerLoren van Themaati ettepanek kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus Norddeutsches Vieh- und Fleischkontor Will jt; kohtujurist Slynni ettepanek kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus Kreeka *vs.* komisjon, ja kohtujurist Darmoni ettepanek kohtuasjas, milles tehti 17. märtsi 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-72/91 ja C-73/91: Sloman Neptun (EKL 1993, lk I-887). Hiljutisematest vt kohtujurist Poiares Maduro ettepanek kohtuasjas, milles tehti 23. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas C-237/04: Enirisorse (EKL 2006, lk I-2843), ettepaneku punktid 44–53.

8 — Eespool viidatud kohtuotsus.

9 — Euroopa Kohus täpsustas kohtuotsuse punktis 19, et „riigi poolt antud abi ja riigi ressurssidest antud abi eristamise eesmärk on hõlmata abi mõistega mitte üsknes riigi poolt otse antud abi, vaid ka abi, mida annavad avalik- või eraõiguslikud asutused, mille on määranud või loonud riik”. Hilisemas kohtuotsuses täpsustas Euroopa Kohus, et riigi ressursside ülekandmise tingimus ei asenda kõnealuse meetme adressaatidele eelise andmise omistamist riigile, vaid see täiendab seda: 16. mai 2002. aasta otsus kohtuasjas C-482/99: Prantsusmaa *vs.* komisjon (EKL 2002, lk I-4397, punkt 24).

10 — 30. novembri 1993. aasta otsus kohtuasjas C-189/91 (EKL 1993, lk I-6185).

11 — Vt 1. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-200/97: Ecotrade (EKL 1998, lk I-7907, punkt 36), milles käsitleti küsimust, kas Itaalia seadusel, millega kehtestati erandina üldistest pankrotieeskirjadest kriisis olevate suurte ettevõtjate erakorraline juhtimismenetlus, oli riigiabi tunnused, ja 17. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-295/97: Piaggio (EKL 1999, lk I-3735), mis puudutas sama Itaalia seadust. Samasisulise kohtupraktika osas, olgugi et teatud erinevustega esitatud arutluskäigus, vt samuti 7. mai 1998. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-52/97-C-54/97: Viscido jt (EKL 1998, lk I-2629).

12 — Euroopa Kohtu 13. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-379/98: PreussenElektra (EKL 2001, lk I-2099).

13 — On huvitav märkida, et kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus PreussenElektra, pandi kõnealuse meetmega seotud kulud peamiselt abisaajatega samal turul tegutsevate eraõiguslike ettevõtjate kanda, mille tagajärjel kahjustati konkurentsi.

14 — Euroopa Kohtu 15. märtsi 1994. aasta otsus kohtuasjas C-387/92: Banco Exterior de España *vs.* Ayuntamiento de Valencia (EKL 1994, lk 1-877, punkt 14), 27. juuni 2000. aasta otsus kohtuasjas C-404/97: komisjon *vs.* Portugal (EKL 2000, lk I-4897, punkt 45) ja eespool viidatud kohtuotsus Prantsusmaa *vs.* Komisjon, punkt 36.

ülekandmist, võib samuti olla riigiabi ELTL artikli 107 tähenduses [15]. Euroopa Kohus on juba kinnitanud, et riigi ressurssidest rahastamise nõue võib olla täidetud maksuvabastuse või -soodustuse [16] ja maksude edasilükkamise korral ning teatavatel tingimustel siis, kui sotsiaalkindlustusmakseid koguv asutus teeb meelevaldselt ettevõtjale nende tasumise soodustusi [17], kaupade või teenuste eelistingimustel tarnimise [18], riigi vahenditest tegeliku loobumise või trahvide maksmise kohustusest või muudest rahalistest karisustest vabastamise korral. [19]

41. Kohtuotsuses Ecotrade möönis Euroopa Kohus muu hulgas, et „täiendav kohustus avalikule võimule" võib tähendada riigi garantii andmist [20], millele juhivadki sõnaselgelt tähelepanu äriühingud Bouygues seoses 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldustega. Siinkohal tuletan ma meelde, et oma teatises garantiidena antava riigiabi kohta (edaspidi „teatis garantiidena antava abi kohta") [21] täpsustab komisjon seoses riiklike vahendite kaasamisega „igasuguste kahtluste vältimiseks", et kui riigi riski ei hüvitata asjakohase preemiaga, „siis on see eelise andmisega ettevõtjale samaaegselt riigi vahendite raiskamine". Seega toimub abi andmine „garantii andmise hetkel, mitte selle kasutamise või garantii tingimuste kohaste väljamaksete tegemise ajal", ja „isegi kui selgub, et riik ei tee ühtegi garantiiga seotud väljamakset, võib ikkagi olla tegemist riigiabiga" [22]. Riiklike ressursside kasutamine ei tulene seega mitte tulevikus saabuvast ebakindlast kohustustest, mis tuleb garantii realiseerumisel kanda riigieelarvest, vaid asjaolust, et riik *võtab kohase vastusoorituse saamiseta sellise kahju kandmise riski*, mis komisjoni arvates kujutab endast tegeliku sissetuleku puudumist. Täpsemalt on see nende kahe elemendi, st riski võtmise ja asjakohase preemia puudumise koosmõju, mille alusel riiklikke ressursse garantii puhul kasutatakse [23].

42. Lõpuks meenutagem, nagu seda õigesti rõhutasid äriühingud Bouygues, et eespool viidatud kohtuasjas Ecotrade möönis Euroopa Kohus, et isegi riigivõimu *tulevikus saabuv ja potentsiaalne kohustus* võib olla piisav, et oleks täidetud riigi ressursside kasutamise tingimus [24].

2. Prantsuse riigi 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avalduste kvalifitseerimine riigiabiks (*apellatsioonkaebuse esimene väide kohtuasjas C-399/10 P*)

43. Oma apellatsioonkaebuse esimese väitega heidavad äriühingud Bouygues Üldkohtule ette seda, et viimane jättis Prantsuse riigi 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldused ekslikult riigiabiks kvalifitseerimata See väide on jagatud kolmeks osaks. Esimeses osas väidavad äriühingud Bouygues, et Üldkohus eksis seoses tingimuste määratlemisega, mis peavad olema täidetud, et

15 — Vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Banco Exterior de España, punkt 14, ja 19 mai 1999. aasta otsus kohtuasjas C-6/97: Itaalia *vs.* komisjon (EKL 1999, lk I-2981, punkt 16).

16 — Vt eespool viidatud kohtuotsus Banco Exterior de España (punkt 14); eespool viidatud 19. mai 1999. aasta kohtuotsus Itaalia *vs.* komisjon (punkt 16), ning 19. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-156/98: Saksamaa *vs.* komisjon (EKL 2000, lk I-6857, punktid 26 ja 27).

17 — 29. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-256/97: DM Transport (EKL 1999, lk I-3913).

18 — 11. juuli 1996. aasta otsus kohtuasjas C-39/94: SFEI jt (EKL 1996, lk I-3547, punkt 59).

19 — Eespool viidatud kohtuotsus Piaggio (punktid 41 ja 42).

20 — Vt 1. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-200/97: Ecotrade, EKL 1998, lk I-7907, punkt 43. Vt samuti 27. juuni 2000. aasta otsus kohtuasjas C-404/97: komisjon *vs.* Portugal (EKL 2000, lk I-4897) ja Üldkohtu 13. juuni 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-204/97 ja T-270/97: EPAC *vs.* komisjon (EKL 2000, lk II-2267), kus Üldkohus täpsustab, et „riigi garantii andmine ei jää asutamislepingu artikli 92 keelu alt välja pelgalt sel põhjusel, et eelist ei antud adressaadiks olevale ettevõtjale riiklike ressursside vahetu ja kindla mobiliseerimise teel." (punkt 81).

21 — ELT 2008, C 155, lk 10.

22 — Vt selle kohta kohtuotsus.

23 — Minu andmetel ei ole Euroopa Kohus sellist küsimust veel otseselt lahendanud (vt siiski 8. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-275/10: Residex Capital IV, EKL 2011, lk I - 13043 kohtulahendite kogumkus veel avaldamata, milles Euroopa Kohus tuvastab – sarnaselt teatisega garantiidena antava abi kohta – abi elemendi rahalises kulus, mis on madalam kui see, mida riigi garantii saaja oleks pidanud kandma rahastamise ja garantii korral turuhinnaga). Üldkohtu osas vt kohtuotsus EPAC, punktid 80 ja 81. Vt samuti hiljutisem 19. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-318/00: Freistaat Thüringen *vs.* komisjon (EKL 2005, lk II-4179, punkt 125) ja 10. novembri 2011. aasta otsus kohtuasjas T-384/08: Elliniki Nafpigokataskevastiki jt *vs.* komisjon (EKL 2011, lk II-380* , punkt 92, mille punktis 80 viidatakse eespool viidatud kohtuotsusele EPAC).

24 — Selle kohtuotsuse punktis 41 möönis Euroopa Kohus, et „arvestades majandustegevuse jätkamisega seotud nõuete tähtsuse järjekorda", võib erakorralisele juhtimismenetlusele allutatud ettevõtjatele antud luba jätkata oma tegevust „tähendada riigivõimule täiendavat kohustust, kui tegelikult selgub, et riik või riiklikud asutused on raskustes oleva ettevõtja peamised võlausaldajad […]".

toetusavaldus võiks tähendada riigi ressursside kaasamist (vt tagapool punkt a). Teises osas toovad nad esile komisjonile esitatud siseriiklike õigusnormide moonutamise (vt tagapool punkt b). Kolmandaks väidavad nad oma esimese väite kolmandas osas, et Üldkohus on andnud väära kvalifikatsiooni, jättes ekslikult arvesse võtmata riiklike ressursside kasutamisel riigi avaldustega tekkinud ootusega seotud majandusliku mõju (vt tagapool punkt c).

a) Vead, mille Üldkohus tegi seoses tingimuste määratlemisega, mis peavad olema täidetud, et riigi toetusavaldus võiks tähendada riigi ressursside kaasamist (*esimese väite esimene osa kohtuasjas C-399/10 P*)

44. Seadmata kahtluse alla abi riigi ressurssidest rahastamise tingimust kui sellist, vaidlustavad äriühingud Bouygues oma apellatsioonkaebuse esimese väite esimese osa raames selle, millised nõuded seadis Üldkohus selle tingimuse rahuldamise tõendamisele seoses 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldustega. Esiteks eksis Üldkohus nende avalduste riigiabiks pidamise välistamisel selles, et lähtus asjaolust, et riiklike ressursside kasutamise risk saabub tulevikus ja see on ebakindel. Teiseks, vastupidi sellele, mida leiab Üldkohus, ei ole riigi sekkumismeetme ega ka garantiisumma ebamäärasus otsustav element, et välistada riiklike ressursside kaasamist, kuna garantii mõiste ei piirdu siseriiklikus õiguses ette nähtud ja reguleeritud klassikaliste tagatistega. Lõpuks väidavad äriühingud Bouygues, et Üldkohus eksis, kui pidas vajalikuks riiki õiguslikult siduva kohustuse olemasolu, tõendamaks riiklike ressursside kasutamist.

45. Eespool välja toodud etteheited on suunatud vaidlustatud kohtuotsuse punktidele 279 ja 280. Analüüsinud 2002. aasta 12. juulil, 13. septembril ja 2. oktoobril tehtud avalduste laadi (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 272–278), järeldab Üldkohus punktis 279, et neid avaldusi „ei saa […] selle tõttu, et need on olemuselt lahtised, ebatäpsed ja tingimuslikud eriti osas, mis puudutab riigi poolt FT kasuks võetavate võimalike meetmete – sekkumise – olemust, ulatust ning tingimusi […], samastada riigi garantiiga või tõlgendada nii, et need toovad esile tühistamatu kohustuse anda FT heaks konkreetset rahalist abi". Kohus jätkab järgmises punktis täpsustades, et „Prantsuse riigi poolt endale võetud konkreetne, tingimusteta ning tühistamatu kohustus avalike ressursside kaasamiseks oleks eeldanud, et nendes avaldustes oleks sõnaselgelt ära näidatud kas investeeritav summa, konkreetsed garanteeritavad võlad või vähemalt kindlaksmääratud finantsraamistik nagu krediidiliin teatud summa ulatuses ning ka kavandatud abi andmise tingimused".

46. Märgin kõigepealt seda, et eelnevas punktis välja toodud Üldkohtu seisukohad väljuvad asjaomase siseriikliku õiguse analüüsi kontekstist, millele Üldkohus viitab üksnes vaidlustatud kohtuotsuse punktis 283 jj. Tunnistan, et mind hämmastab Üldkohtu selline tegevus, kus ta analüüsib küsimust, kas riigi toetusavaldus kujutab endast õiguslikult siduvat kohustust, mis võib kaasa tuua riiklike ressursside kasutamise, jättes aga viitamata kohaldatavatele siseriiklikele õigusnormidele.

47. Lisaks ja isegi kui eeldada, et selline analüüs on lubatud, on mul ka sisulisi kahtlusi seoses tingimustega, mille Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 280 kindlaks määras. Nimelt tunduvad need tingimused mulle ülemäära piiravad, kuna need välistavad selle, et riiklike vahendite ülekandmine võiks kaasneda iga toetusmeetmega, mille majanduslikku mõju võib samastada riigi garantiiga,[25] kuid mille täpne ulatus riigieelarvel lasuva finantsriski tähenduses ei ole veel mõõdetav hetkel, mil see

25 — Näiteks kaudsed garantiid, mis tulenevad abisaajale kohaldatavast konkreetsest õiguskorrast, või ka kinnituskiri või käendus. Tõstan siinkohal esile, et vastavalt teatisele garantiidena antava abi kohta kuulub selle teatise tähenduses „garantii" mõistesse „iga toetusmeede, mille majanduslik mõju on samaväärne garantiiga" ja mis tuleneb kas siseriiklikust õigusnormist või ametivõimu tegevusest. Seega eristab komisjon teiste hulgas „lepingust" või „muust õiguslikust allikast" tulenevaid garantiisid, erinevalt „garantiist, mille vorm on vähem selgepiiriline", märkides ära näiteks „suulise kohustuse".

meede vastu võetakse[26], ning seda *isegi siis, kui vastavalt kohaldatavale siseriiklikule õigusele tekitab selline meede riigile õiguslikult siduva kohustuse*. Selline põhimõtteline välistamine ei tundu mulle põhjendatud, võttes eelkõige arvesse Euroopa Kohtu praktikat, mille kohaselt tuleb meetme riigiabiks kvalifitseerimisel arvestada mõju, mis sellel meetmel võib olla.[27]

48. Eeltoodut arvestades ei pea ma vajalikuks seda küsimust rohkem käsitleda. Nimelt lükkas Üldkohus äriühingute Bouygues väite, et 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldus kujutavad endast riigiabi, tagasi suures osas muudel põhjendustel kui need, mis on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 279 ja 280. Kuna – nagu ma seda järgnevalt selgitan – leian, et äriühingute Bouygues etteheited nende põhjenduste suhtes tuleb kõik tagasi lükata, tuleneb sellest, et isegi kui järeldada, et Üldkohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 280 rikkunud õigusnormi, ei ole selline rikkumine üksi piisav vaidlustatud kohtuotsuse tühistamiseks.

49. Seega analüüsin järgnevalt äriühingute Bouygues etteheiteid vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduste suhtes, millega Üldkohus välistas esiteks Prantsuse tsiviil- ja haldusõigusnormide alusel selle, et 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldused tekitasid riigile õiguslikult siduva kohustuse (vt tagapool punkt b), ja teiseks selle, et need võisid sisaldada riigi ressursside kaasamist isegi mis tahes õigusliku kohustuseta (vt tagapool punkt c).

b) Komisjonis välja toodud siseriiklike õigusnormide väidetav moonutamine (*esimese väite teine osa kohtuasjas C-399/10 P*)

50. Äriühingud Bouygues väidavad, et Üldkohtus leidis talle esitatud siseriiklikke õigusnorme moonutades, et 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avalduste teatud elemendid, st eelkõige FT rahastamisprobleemide leevendamiseks rakendatavate meetmete täpsuse, selguse ja kindluse puudumine, FT rahastamise keerukuse säilimise tingimuslik laad ning asjaolu, et need avaldused olid suunatud tulevikku, ei võimaldanud tuvastada riigi õiguslikult siduvat kohustust Prantsuse haldus- või tsiviilõiguses.

51. Meenutan, et Euroopa Kohus on hiljuti võtnud seisukoha kontrolli piiride osas, mida ta teostab apellatsioonkaebuse raames, mis on esitatud Üldkohtu järelduste peale seoses liikmesriigi õigusega[28]. Kohus märkis eelkõige, et tal „on õigus hinnata apellatsioonimenetluses nende Üldkohtu järelduste kontrollimisel, mis puudutavad asjaomast siseriiklikku õigust, talle esitatud dokumentide ja muude tõendite alusel eelkõige seda, kas Üldkohus on moonutanud asjaomaste siseriiklike õigusnormide või sellega seotud kohtupraktika või õigusdoktriine puudutavate teoste sõnastust, ja veel seda, kas Üldkohus on nende tõendite kohta teinud järeldusi, mis on ilmselgelt nende sisuga vastuolus, ja lõpuks seda, kas Üldkohus on kõigi tõendite hindamisel käsitletava siseriikliku õiguse sisu väljaselgitamiseks omistanud mõnele neist sellise tähenduse, mis ei sobi kokku muude tõenditega niivõrd, kuivõrd see tuleneb ilmselgelt toimikus esitatud dokumentidest”.[29]

26 — Lisaks märgin, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 280 loetletud tingimused, mis nõuavad, et antud garantii ulatus oleks selle andmise hetkel mõõdetav, esinevad teatise garantiidena antava abi kohta punktis 3.2 loetletute hulgas, mida tuleb täita, et järgida turumajandusliku investeerimise põhimõtet. Teisisõnu, kuna samu nõudeid ei ole toetusmeetme finantsraamistiku määratlemisel järgitud, leiab komisjon, et meede võib endast kujutada riigiabi, samas kui Üldkohus leiab, et see jääb artikli 107 kohaldamisalast välja, kuna riigi ressursside kaasamine ei ole tõendatud.

27 — 2. juuli 1974. aasta otsus kohtuasjas 173/73: Itaalia *vs.* komisjon (EKL 1974, lk 709, punkt 27); 24. veebruari 1987. aasta otsus kohtuasjas 310/85: Deufil *vs.* komisjon (EKL 1987, lk 901, punkt 8); 26. septembri 1996. aasta otsus kohtuasjas C-241/94: Prantsusmaa *vs.* komisjon (EKL 1996, lk I-4551, punkt 20). Selle kohta, mis puudutab konkreetsemalt riigi toetuse vormi, vt 14. novembri 1984. aasta otsus kohtuasjas 323/82: Intermills *vs.* komisjon (EKL 1984, lk 3809, punkt 31); 3. oktoobri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-261/89: Itaalia *vs.* komisjon (EKL 1991, lk I-4437, punkt 8); eespool viidatud kohtuotsus Saksamaa *vs.* Komisjon, punkt 25. See formalismi puudumine peegeldub muu hulgas ka riigi ressursside mõistest, mis Euroopa Kohtu kohaselt „hõlmab kõiki rahalisi vahendeid, mida avalik sektor ettevõtjate toetamiseks tõhusalt kasutada võib”, vt eespool viidatud 16. mai 2002. aasta kohtuotsus Prantsusmaa *vs.* komisjon, punkt 37, kus Euroopa Kohtu antud laia määratluse eesmärk oli hõlmata riigi osalusega ettevõtjate rahalised ressursid, mis ei kuulu küll püsivalt riigi omandisse, kuid on siiski pidevalt riigi kontrolli all.

28 — Euroopa Kohtu 5. juuli 2011. aasta otsus kohtuasjas C-263/09 P: Edwin *vs.* Siseturu Ühtlustamise Amet (EKL 2011, lk I-5853). Antud asjas tugines hageja sellise siseriikliku õigusnormi rikkumisele, mis muudeti kohtuasjas kohaldatavaks viitega, mille tegi liidu õigusnorm.

29 — *Ibidem*, punkt 53.

52. Äriühingud Bouygues viitavad käesolevas asjas moonutamist käsitleva etteheite toetuseks esiteks komisjoni tellitud õiguslikule arvamusele, mis on lisatud Üldkohtule esitatud dokumentidele. Sellest arvamusest tuleneb, et Prantsuse õiguses tekitab lubadus saavutada selge ja konkreetne tulemus kohustuse see tulemus saavutada ning sellise tulemuse saavutamiseks kasutatavate vahendite täpsuse ja selguse puudumine ei oma tähtsust.

53. Vastupidi FT väidetule on see argument vastuvõetav, sest see on esitatud väite raames, mis tugineb Prantsuse õiguse väärale tõlgendamisele komisjoni poolt, millele äriühingud Bouygues juhtisid tähelepanu esimeses kohtuastmes. Mis puudutab sisulist külge, siis osas, milles äriühingud Bouygues soovivad väita, et eespool mainitud arvamuse sisu on moonutatud, tuleb nende argumendid tagasi lükata, kuna nad ei ole täpsustanud, milles see moonutamine seisnes, sest seda ei saa tuletada pelgast tõdemusest, et Üldkohus ei järginud selles arvamuses esitatud teesi. Seevastu osas, milles äriühingud Bouygues tuginevad kõnealusele õiguslikule arvamusele, väitmaks et siseriiklikke õigusnorme on moonutatud, märgin ma esiteks, et selle arvamuse sõnastusest endast nähtub, et selle autor piirdub üksnes sellise käsitluse toetamisega, mille kohaselt *tundub tõenäoline* Prantsuse äriõiguses kvalifitseerida 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldused „käenduseks”[30]. Teiseks, nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 283 märgib, nähtub sellest arvamusest samuti, et selline tees põhineb eeldusel, et mainitud avaldused väljendavad riigi selget ja täpset, olgugi et suhteliselt määratlematut kohustust, kusjuures Üldkohus lükkas selle eelduse vaidlustatud kohtuotsuse punktides 272–278 just ümber[31]. Sama kehtib ka Cour de cassation'i 9. juuli 2002. aasta kohtuotsuse Lordex suhtes, mida on arvamuses tsiteeritud[32].

54. Teiseks väidavad äriühingud Bouygues, et Üldkohtule esitatud Prantsuse haldusõigusnormide kohaselt võivad ettevõtja toetuseks riigi poolt tehtud avaldused riiki õiguslikult siduda.

55. Kõigepealt väidavad nad, et „halduskohtupraktika omistab riigi lubadusele kohustusliku jõu”. Eelkõige viitavad nad Conseil d'État' 30. juuni 1922. aasta otsusele kohtuasjas Lamiable jt, mille kohaselt on riigil kohustuse tekkimiseks piisav, kui ametivõimud tegutsevad „nii, et tekib veendumus”, et nad tegutsevad edaspidi teatud viisil. See kohtuotsus on kohaldatav antud asjas, kus – nagu Üldkohus seda ise tunnistas – 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldused tekitasid turul ootuse. Siinkohal märgin, et äriühingud Bouygues esitasid selle sama argumendi Üldkohtus ja see lükati vaidlustatud kohtuotsuse punktis 284 tagasi peamiselt põhjendusel, et see eeldab, et mainitud avaldusi saaks pidada piisavalt selgeteks, täpseteks, tingimustevabadeks ja kindlateks, mille aga Üldkohus sama kohtuotsuse punktides 272–278 välistas. Conseil d'État' kohtuotsusest Lamiable jt ja muudest kohtuotsustest, millele äriühingud Bouygues viitasid ja mille nad oma kohtudokumentidele lisasid[33], selgub, et Üldkohus ei tõlgendanud seda kohtupraktikat ilmselgelt valesti ja et ta ei moonutanud selle ulatust, kui ta leidis, et riigil lasub vastutus oma alamatele antud täpsete tagatiste eest või käitumise eest, mis laseb selgelt mõista, et ametivõimud kavatsevad tegutseda teatud kindlal viisil. Järelikult ei ole sellele kohtupraktikale tuginev äriühingute Bouygues argument põhjendatud.

30 — Täpsemalt, kõnealuse arvamuse lõikudes, millele äriühingud Bouygues viitavad, järeldab selle autor, et „*tundub võimalik* kinnitada, et 2002. aasta juuli ja 2002. aasta detsembri vahel tehtud riigi avaldustel on ühepoolse kohustuse vormis antud garantii tunnused, mille kvalifitseerimine käenduseks *tundub tõenäoline*, sõltumata selle algsest laadist” (kohtujuristi kursiiv).

31 — Järeldused, millele Üldkohus jõuab seoses FT toetuseks riigi poolt tehtud avalduste ebaselguse, ebatäpsuse ja tingimuslikkusega, on faktihinnangud, mille vastu ei esita äriühingud Bouygues otsest ja sõnaselget moonutamist käsitlevad väidet, vaid see on esitatud seoses Prantsuse õiguse asjakohaste sätetega.

32 — Prantsuse Cour de cassation [kassatsioonikohus] lükkas tagasi kautsjoni kvalifikatsiooni, kuid möönis selles kohtuotsuses, et tegemist on õigusliku kohustusega saavutada tulemus, mis tuleneb emaettevõtja kinnituskirjast, milles on märgitud, et „alates käesolevast hetkest tagame selle tehingu sujuva toimumise ja […]teeme teie jaoks kõik vajaliku, et viia see tehing lõpule”.

33 — Lisaks Üldkohtus esitatud eespool mainitud kohtuotsusele Lamiable jt lisasid äriühingud Bouygues oma apellatsioonkaebusele teiste hulgas Conseil d'État' 3. märtsi 1993. aasta kohtuotsuse Comité central d'entreprise de la société d'exploitation industrielle des tabacs et allumettes, 26. oktoobri 1973. aasta kohtuotsuse Société civile immobilière „Résidence Arcole”, mida on tsiteeritud ja kommenteeritud advokaat Sureau 14. jaanuari 2004. aasta arvamuses, mis lisati esimeses astmes esitatud hagiavaldusele.

56. Järgnevalt viitavad äriühingud Bouygues majandus-, rahandus- ja tööstusministri 22. juuli 2003. aasta ringkirjale „Riigi poolt antud kaudse ja sõnaselge garantii vahendite loendus" ning eriti sellele ringkirjale lisatud selgitavale teatele. Neist dokumentidest nähtub, et riigi garantii võib olla „kaudse garantii" vormis ja määratletud kui haldusakt, mis „tekitab või sisaldab riigi jaoks rahalisi tagajärgi", et see võib eelkõige tuleneda „ministri kirjast või muust alusest", ning et isegi garantiid, mis võisid olla antud ilma kehtiva õigusliku aluseta, võivad siiski „luua selle saajatele õigusi". Siinkohal märgin, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 285 kinnitab Üldkohus, et äriühingud Bouygues ei saa sellele ringkirjale ja sellele teatele tugineda, kuna 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldused „ei sisalda […] midagi, mis võiks tõendada Prantsuse riigi kaudse garantii olemasolu FT kasuks" ja ta viitab sama kohtuotsuse punktile 284,[34] milles ta lükkab tagasi äriühingute Bouygues viidatud halduskohtupraktika kohaldatavuse antud asjas. Sellest järeldub, et Üldkohtu vastuväite ümberlükkamiseks seoses mainitud ringkirja ja selle selgitava teate tulemusetu laadiga oleks äriühingud Bouygues pidanud seadma kahtluse alla viidatud punktis 284 sisalduvad järeldused. Nende argumendid aga sellisele tulemusele jõuda ei luba.

57. Äriühingute Bouygues apellatsioonkaebuse esimese väite teise osa toetuseks esitatud argumentide analüüs ei võimalda kinnitada väidetud Prantsuse õigusnormide rikkumist. Nende argumentide põhjendatuse tunnistamine on üldiselt vastuolus Üldkohtu järeldusega seoses FT toetuseks riigi poolt tehtud avalduste ebaselge, ebatäpse ja tingimusliku laadiga. Esiteks on selle järelduse puhul tegemist faktihinnanguga, mille vastu äriühingud Bouygues ei esita otse ja sõnaselgelt moonutamist käsitlevat etteheidet. Teiseks ei üritata nende argumentidega tõendada ega mingil juhul tõendatagi, et Prantsuse tsiviil- või halduskohtud on esitanud nende avalduste laadi kohta faktiliselt ilmselgelt erineva hinnangu.

58. Neil asjaoludel tuleb äriühingute Bouygues apellatsioonkaebuse esimese väite see osa tagasi lükata.

c) Väidetav viga kvalifitseerimisel, mille Üldkohus tegi seetõttu, et ta jättis riigi ressursside kasutamisena arvesse võtmata riigi avaldustega tekkinud ootusega seotud majandusliku mõju (*esimese väite kolmas osa kohtuasjas C-399/10 P*)

59. Enne, kui uurida äriühingute Bouygues apellatsioonkaebuse esimese väite kolmandat osa, tuleb käsitleda nende kolmandat etteheidet sama väite esimese osa raames, mis tugines sellele, et Üldkohus pidas ekslikult vajalikuks riiki õiguslikult siduva kohustuse olemasolu, et järeldada riigi ressursside kasutamist. Äriühingud Bouygues on seisukohal, et kuna riigi sekkumise vorm ei ole oluline ja kuna arvestada tuleb vaid selle mõju, on majandusliku riski tõendamine – isegi kui see ei põhine sellest sekkumisest tuleneval õiguslikul kohustusel – piisav, et esineks riigi ressursside kasutamine. Prantsuse Vabariik ei ole sellise seisukohaga nõus, tuginedes Euroopa Kohtu 15. veebruari 2001. aasta otsusele kohtuasjas Austria *vs.* komisjon[35] ja Üldkohtu 14. jaanuari 2004. aasta otsusele kohtuasjas Fleuren Compost[36].

60. Kohtuasjas, milles tehti esimene neist otsustest, väitis komisjon, et kuna Austria Vabariik andis vaidlusaluse abi saajale enne abist teavitamist tingimusteta ja õiguslikult siduva lubaduse, mis on samaväärne abi andmisega, ei saanud ta tugineda Lorenzi kohtupraktikale. Komisjoni arvates tekitas selline lubadus Austria õiguses samasuguseid tagajärgi nagu riigiabi kehtestavad õigusnormid, sest see kohustas õiguslikult siduvalt Austria ametivõime lubatud abi andma. Vastuseks sellele argumendile piirdus Euroopa Kohus tõdemusega, et Austria ametivõimud seadsid sõnaselgelt abi andmise tingimuseks komisjoni eelneva heakskiidu ja et järelikult ei olnud võimalik tõdeda, et kõnealune abi lubati anda tingimusteta ja seega Austria õiguse kohaselt õiguslikult siduvana enne sellest teavitamist.

34 — Selles punktis järeldab Üldkohus, et „ei ole […] tuvastatud, et arvestades [12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta] avalduste olemuslikke jooni, võivad need avaldused olla aluseks Prantsuse riigi õiguslikult siduvale ning tingimusteta kohustusele toetada FT-d".

35 — Euroopa Kohtu 15. veebruari 2001. aasta otsus kohtuasjas C-99/98: Austria *vs.* komisjon (EKL 2001, lk I-1101).

36 — Üldkohtu 14. jaanuari 2004. aasta otsus kohtuasjas T-109/01: Fleuren Compost *vs.* komisjon (EKL 2004, lk II-127).

Eespool viidatud kohtuasi Fleuren Compost tõstatas aga küsimuse, mis hetkel kõnealust abi anti: kas siis, kui Madalmaade ametivõimud saatsid hageja abitaotluse kättesaamise kinnituse, nagu seda väitis hageja, või siis, kui pärast selle taotluse läbivaatamist tehti abi andmise otsus, nagu seda väitis aga komisjon. Üldkohus täpsustas, et oluline kriteerium on „õiguslikult siduv akt, millega pädev [siseriiklik] ametiasutus kohustub abi andma”.[37]

61. Samamoodi kui äriühingud Bouygues ei arva ma, et eespool viidatud kohtuotsustele saaks anda sellise tähenduse ja ulatuse, nagu seda teeb Prantsuse valitsus. Iseäranis ei arva ma, et eespool viidatud kohtuotsusest Austria *vs.* komisjon oleks võimalik järeldada, et „see kehtestab üldpõhimõtte, mille kohaselt on riigiabi tuvastamiseks vajalik, et esineks õiguslikult siduv kohustus”, nagu seda väidab Prantsuse valitsus. Nimelt, nagu ka eespool viidatud kohtuotsuses Fleuren Compost, ei võeta selles kohtuotsuses seisukohta riigiabi mõiste suhtes, vaid selles käsitletakse üksnes küsimust, millal võib kavandatud abimeedet pidada antud abiks, et otsustada, milline õiguskord on selle suhtes kohaldatav[38]. Lisaks oli eespool viidatud kohtuotsuses Austria *vs.* komisjon ainus komisjoni tõstatatud ja Euroopa Kohtu uuritud küsimus selles, kas Austria ametivõimude lubadus abi anda tekitas Austria õiguse kohaselt riigile õiguslikult siduva kohustuse vastavalt tegutseda. Mitte ühelgi hetkel aga ei puudutatud küsimust, kas riigi ressursside kaasamine võib aset leida ka sellise kohustuse puudumisel. Lõpuks, nagu äriühingud Bouygues seda õigesti rõhutavad, ei olnud neis kahes kohtuasjas tõendatud ega isegi väidetud, et viidatud toimingud (lubadus anda abi eespool viidatud kohtuasjas Austria *vs.* komisjon ning abitaotluse kättesaamise kinnitamine eespool viidatud kohtuasjas Fleuren Compost) oleksid andnud mis tahes eelise abi tulevastele saajatele, nagu on aga olukord käesolevas asjas 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avalduste puhul.

62. Seda täpsustust arvestades ja olgugi et mind ei veena lõpuni Prantsuse valitsuse seisukoht, mille kohaselt on selleks, et ettevõtja suhtes võetud toetusmeedet saaks pidada riigi ressurssidest antud abiks, alati vajalik riiki õiguslikult siduva kohustuse olemasolu,[39] ei pea ma vajalikuks seda küsimust rohkem analüüsida, kuna Üldkohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 288 siiski uurinud, kas olukorras, „kui siseriikliku õiguse kohaselt *ei ole* alates 2002. aasta juulist tehtud avaldustest tulenev väidetav kohustus *õiguslikult siduv*, sisaldavad need avaldused riigi ressursside ülekandmist”[40]. Äriühingute Bouygues esimese väite kolmas osas seda küsimust just puudutabki.

63. Selles osas väidavad äriühingud Bouygues sisuliselt seda, et Üldkohus, olles möönnud, et Prantsuse riik rakendas 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldustega strateegiat, mille aluseks oli tema maine maksejõulise ja usaldusväärse võlausaldaja ning võlgnikuna, et taastada turu usaldus, jättis seejärel tähelepanuta sellise strateegiaga kaasneva nähtuse, st et see riik kaotaks turgudel usaldusväärsust, kui ta petaks nii tekitatud ootust. Nad märgivad, et komisjon tunnistas vaidlusaluses otsuses tellitud majandusliku uurimuse põhjal, et see kaotus on riigi jaoks väga kahjulik. Keerulise majandusliku küsimuse osas on komisjonil kaalutlusõigus ja Üldkohus ei saa komisjoni analüüsi enda omaga asendada.

64. Kõigepealt toon esile, et olles vaidlusaluse otsuse põhjendustes 214–218 uurinud nii seda, kas 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldused olid siseriiklikus õiguses siduvad, kui ka seda, kas need võisid ohustada riigi usaldusväärsust, järeldab komisjon põhjenduses 218, et „üheskoos võib neid elemente vaadelda kui tõelist riski riigi ressurssidele (olgu siis muutes riigi vastutavaks investorite ees või suurendades riigi tulevaste tehingute hinda)” ja et „väide, mille kohaselt prantsuse võimude deklaratsioonid alates juulist 2002 olid riigipoolne toetus, on uuenduslik, kuid ilmselt mitte ilma aluseta”. Vaidlusaluse otsuse põhjenduses 219 leiab komisjon aga, et ei ole võimalik „sel alusel

37 — Punkt 74.

38 — Kohtuotsuses Austria *vs.* komisjon oli küsimus selles, kas kõnealust abi tuli pidada uueks või olemasolevaks abiks, samas kui kohtuotsuses Fleuren Compost kontrolliti, kas vaidlusalune meede kuulus komisjoni poolt eelnevalt heaks kiidetud abikorra alla või mitte.

39 — Arvestades eespool punktis 47 viidatud kohtupraktikat, mille kohaselt tuleb meetme riigiabiks kvalifitseerimise etapis võtta arvesse selle mõju, võiks järeldada, et riigi ressursside kaasamise tingimus on täidetud, kui riigi tegevus on selline, mis tekitab riigieelarve jaoks kaasa kohustuse, mis toob kaasa *faktilise*, kui mitte õigusliku piisavalt tegeliku finantsriski.

40 — Kohtujuristi kursiiv.

kindlalt väita riigi toetuse olemasolu". Sellest järeldub, nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 288 õigesti märgib, et lõpuks loobus komisjon võtmast lõplikku seisukohta küsimuses, kas eespool viidatud avaldused võisid kaasa tuua riigi usaldusväärsuse kadu finantsturgudel, mis viimase jaoks tähendaks finantsriski tulevikutehingute maksumuse tõusu näol. Neil asjaoludel ei saa äriühingud Bouygues põhjendatult väita, et Üldkohus asendas komisjoni analüüsi enda omaga, kui ta kinnitas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 288, et „ei ole tõendatud, et kui siseriikliku õiguse kohaselt ei ole alates 2002. aasta juulist tehtud avaldustest tulenev väidetav kohustus õiguslikult siduv, sisaldavad need avaldused riigi ressursside ülekandmist".

65. Järgmiseks leian, et kuivõrd äriühingud Bouygues heidavad Üldkohtule ette seda, et viimane ei võtnud arvesse kõnealuste avaldustega turul tekitatud ootuse kasulikkust riiklikele finantsidele, ja rikkus seega ELTL artikli 107 lõike 1 kasulikku mõju, paluvad nad tegelikult Euroopa Kohtul asjaolusid uuesti hinnata. Nimelt leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 288, et „isegi kui eeldada, et Prantsuse riik ei pea kinni ettevõtja kasuks tehtud võimalikust lubadusest teda toetada ning see võib seada ohtu tema usaldusväärsuse ja maine finantsturgudel, ei ole käesolevas asjas sellegipoolest tõendatud, et alates 2002. aasta juulist tehtud avaldused sisaldavad täpset, tingimusteta ja kindlat kohustust FT suhtes, mis võib kaasa tuua kahjulikud tagajärjed". Kohus märgib veel, et „alates 2002. aasta juulist [oli] Prantsuse ametivõimude käitumise eesmärk selliseid tagajärgi vältida, jättes siiski õhku kahtluse [Prantsuse riigi] võimaliku tulevase sekkumise olemuse, ulatuse ja tingimuste osas". Samamoodi, olles vaidlustatud kohtuotsuse punktis 282 tunnistanud, et Prantsuse riik soovis nende avaldustega mõjutada aktiivselt finantsturge, et taastada nende usaldus, eesmärgiga valmistada ette FT refinantseerimine, kinnitab Üldkohus, et „pelgalt asjaolu, et sellises kontekstis kasutas Prantsuse riik oma erilist mainet finantsturgudel, ei ole piisav selleks, et tõendada, et tema ressurssidele tekkis oht, mida võib pidada selliseks, mis kujutab endast riigi ressursside ülekandmist".

66. Tuleb tõdeda, et – vastupidi sellele, mida väidavad äriühingud Bouygues – Üldkohus võttis küll arvesse võimalust, et riigi ressursside kaasamine võiks tuleneda kulutustest, mis tekiksid riigi usaldusväärsuse võimalikust kadumisest finantsturgudel, kuid ta välistas selle antud asjas, kuna riik ei teinud midagi sellist, mis võinuks seda usaldusväärsust tegelikult ohustada. See järeldus põhineb jällegi kõnealuste avalduste sisu ja laadi puudutavatel faktilistel hinnangutel. Kuna nende avalduste sisu moonutamise kohta ei ole otseselt etteheidet esitatud, ei saa Euroopa Kohus neid hinnanguid kontrollida.

67. Eespool esitatud põhjustel leian, et äriühingute Bouygues esimese väite esimese osa kolmas etteheide ja selle väite kolmas osa tuleb tagasi lükata.

d) Järeldus esimese väite osas kohtuasjas C-399/10 P

68. Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku lükata kohtuasjas C-399/10 P terves ulatuses tagasi apellatsioonkaebuse esimene väide, mis tugineb 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avalduste riigiabiks kvalifitseerimisel tehtud vigadele.

3. Aktsionärilaenu kvalifitseerimine riigiabiks (*apellatsioonkaebuse teine väide kohtuasjas C-399/10 P ja apellatsionkaebuse teine väide kohtuasjas C-401/10 P*)

69. Suures osas kattuvate argumentidega vaidlustavad äriühingud Bouygues ja komisjon erinevates aspektides arutluskäigu, mis viis Üldkohtu vaidlustatud kohtuotsuses järelduseni, et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud riigiabi olemasolu aktsionärilaenus, mida Prantsuse riik andis FT-le, ja tühistas vaidlusaluse otsuse artikli 1. Erinevad etteheited ja argumendid, mida hagejad kahes apellatsioonkaebuses selles osas esitasid, on koondatud kokku ja edaspidi hinnatakse neid ühiselt.

a) Viga, mille Üldkohus väidetavalt tegi, kui nõudis tihedalt ühendava seose tõendamist eelise ja riigi ressursside kaasamise vahel (*apellatsioonkaebuse teise väite esimese osa esimene ja teine alaosa kohtuasjas C-399/10 P ja apellatsioonkaebuse teise väite esimene osa kohtuasjas C-401/10 P*)

70. Mööndes küll vajadust tõendada ühendava seose olemasolu eelise ja avalike ressursside kaasamise vahel, selleks et võiks järeldada riigiabi olemasolu ELTL artikli 107 tähenduses, ei ole äriühingud Bouygues ja komisjon nõus Üldkohtu seisukohaga vaidlustatud kohtuotsuses, mille kohaselt on nende kahe elemendi vahel nõutav range vastavus. Selline lähenemine, mis on nende arvates täiesti uudne, mitte üksnes ei leia toetust ei Euroopa Kohtu ega Üldkohtu praktikast, vaid on sellega ka vastuolus.

71. Uuritav etteheide on suunatud peamiselt vaidlustatud kohtuotsuse punktile 262, milles Üldkohus, olles meenutanud, et eelis peab tulenema riigi ressursside ülekandmisest, täpsustab, et „[s]ee tuvastatud eelise ning riigi ressursside kaasamise vahelise seose nõue eeldab põhimõtteliselt, et nimetatud eelis *on otseselt seotud* riigieelarvel lasuva *vastava kohustusega* […]”[41]. Selle kinnituse põhjendamiseks viitab Üldkohus eespool viidatud kohtuotsuse Sloman Neptun punktile 21, kohtuotsuse Saksamaa *vs.* komisjon[42] punktile 27 ja eespool viidatud kohtuotsuse PreussenElektra punktile 58.

72. Kõigepealt tekib küsimus, mida Üldkohus täpselt silmas pidas, kui ta märkis, et eelis peab olema otseselt seotud „vastava kohustusega” või vaidlustatud kohtuotsuse muudes punktides, et see peab „kokku langema võrdväärse kohustusega” (punkt 297), või veel, et see peab „kaasa tooma vastavalt riigieelarve vähenemise” (punkt 309). FT ning Prantsuse ja Saksamaa valitsused leiavad, et Üldkohus üksnes kordab nõuet, et eelis tuleb anda otseselt või kaudselt riigi ressurssidest, samas kui äriühingud Bouygues ja komisjon väidavad, et Üldkohtu nõutud vastavus läheb pelgast ühendavast seosest kaugemale ja nõuab, et eelis ja kasutatud ressursid „langeksid kokku”, kaasa arvatud nende summas.

73. Kuigi ma ei ole veendunud, et Üldkohus oleks tegelikult silmas pidanud nõuet tõendada eelise ja kohustuse finantsilist võrdväärsust, leian ma siiski, et ta ei piirdunud ka nõudega tõendada lihtsalt nende omavahelist vastavust, nagu seda väidab eelkõige FT. Nimelt, nagu seda on kohaldatud vaidlustatud kohtuotsuses, tähendab Üldkohtu teoretiseeritud eelise ja kohustuse vastavuse nõue otsest seost sellisel määral, et riigieelarvel lasuv konkreetne kohustus võiks vastata üksnes eelnevalt määratletud eelise liigile, mistõttu juhul, kui eelis ja kohustus ei ole samas suurusjärgus, on igasugune seos välistatud.

74. Kuigi kohtupraktika nõuab eelise ja riigieelarvel lasuva kohustuse vahel ühendava seose olemasolu selles mõttes, et üksnes eelised, mis on antud „otseselt või kaudselt riigi ressurssidest”[43] või mis tekitavad „riigile täiendava kohustuse”,[44] kujutavad endast riigiabi ELTL artikli 107 tähenduses, ei nõua see siiski eelise ja kohustuse vahelise range vastavuse tõendamist, nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses on tõlgendanud. Sellist nõuet ei toeta eespool punktis 71 mainitud kohtuotsused, millele Üldkohus viitab vaidlustatud kohtuotsuse punktis 262.

75. Nagu ma eespool punktis 39 välja tõin, tähistab esimene neist eespool viidatud kohtuotsustest, mis tehti kohtuasjas Sloman Neptun, Euroopa Kohtu praktikas olulist etappi, nihutades määravalt asutamislepingu artikli 92 tõlgendamise piire, mis ei pidanud riiklikku rahastamist vajalikuks tingimuseks, et kvalifitseerida riigile omistatav meede riigiabiks. Selle kohtuotsuse punktis 19 rõhutab

41 — Kohtujuristi kursiiv.

42 — 19. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-156/98 (EKL 2000, lk I-6857, punkt 27).

43 — Vt teiste seas lisaks kohtuotsustele Sloman Neptun, PreussenElektra ja Saksamaa *vs.* komisjon, eespool viidatud kohtuotsused Kirshammer-Hack, Viscido ja Ecotrade; Euroopa Kohtu 5. märtsi 2009. aasta otsus kohtuasjas C-222/07: UTECA (EKL 2009, lk I-1407), milles välistatakse riigiabi kvalifikatsioon üldnormide suhtes, millega kohustatakse televisioonieettevõtjaid suunama üks osa oma tegevustulust kinofilmide ja televisooni eelnevasse rahastamisse, ning 8. septembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-279/08 P: komisjon *vs.* Madalmaad (EKL 2011, lk I-7671, punkt 103).

44 — Vt eespool viidatud kohtuotsus Piaggio, punktid 34 ja 35; 15. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-501/00: Hispaania *vs.* komisjon (EKL 2004, lk I-6717, punktid 91 ja 92).

Euroopa Kohus, et „üksnes neid eeliseid, mis on antud otse või kaudselt riigi ressurssidest, tuleb pidada riigiabiks asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses" samas kui „muudest kui riigi ressurssidest antud eelised" ei kuulu selle sätte kohaldamisalasse. Kohtuasjas, milles see otsus tehti, olid küsimuse all siseriiklikud õigusnormid, mis reguleerisid teatud merelaevandusettevõtjate ja nende töötajate vahelisi lepingulisi suhteid. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 262 viidatud kohtuotsuse punktis 21 tõdeb Euroopa Kohus, et kõnealuste õigusnormide eesmärki ja üldist mõtet arvestades ei soovitud nendega „luua eelist, mis kujutaks endast riigile täiendavat kohustust […]" ja täpsustab, et neist tulenevad tagajärjed eelkõige rahaliste vahendite kaotamise tähenduses „kuuluvad selle korra juurde" ning „ei kujuta endast meedet, millega antakse asjaomastele ettevõtjatele konkreetne eelis". Üldkohtu seisukohta, et eelise ja kaasatud ressursside vahel peab olema range vastavus eespool punktis 72 selgitatud tähenduses, ei toeta aga kuidagi eespool välja toodud kohtuotsuse lõigud, milles Euroopa Kohus piirdub sisuliselt üksnes kinnitusega, et sellist eelist, nagu see, mida laevandusettevõtjad kõnealustest õigusnormidest said, ei saa pidada riiklikest ressurssidest antuks ainult sel põhjusel, et leidis aset maksutulu kaotus, mille tõi kaudselt kaasa riigi otsus reguleerida konkreetset sektorit teatud viisil.

76. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 262 ja hiljem punktis 308 viitab Üldkohus eespool viidatud kohtuotsuse PreussenElektra punktile 58, milles taasesitatakse eespool viidatud kohtuotsuse Sloman Neptun punkti 19 sisu, meenutades nõuet, et eelis oleks antud „otse või kaudselt riigi ressurssidest". Euroopa Kohus, kellele oli esitatud eelotsuse küsimus liikmesriigi õigusnormide kohta, mis kohustasid eraõiguslikke elektritarnijaid ostma taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrit seda liiki elektri tegelikust majanduslikust väärtusest kõrgema miinimumhinnaga, välistas eespool viidatud kohtuotsuses PreussenElektra selle, et ainult maksutulu vähenemist, mida selline kohustus võis kaasa tuua, võiks „pidada taastuvatest energiaallikatest elektrit tootvatele tootjatele riigi kulul teatava eelise andmise vahendiks"[45]. Nagu ka eespool viidatud kohtuotsuses Sloman Neptun, jõudis Euroopa Kohus sellisele järeldusele asjaolu tõttu, et selline maksutulu vähenemine on kõnealuse korraga „lahutamatult seotud". Rahaline kulu, mis tulenes kõnealuse korraga ette nähtud kohustusest osta miinimumhinnaga, jäi terves ulatuses eraettevõtjate kanda[46].

77. Lõpuks, mis puudutab eespool viidatud kohtuotsust Saksamaa *vs.* komisjon, siis see kohtuotsus, kehtestamata mingilgi moel eelise ja riiklike ressursse koormava kulu vahelist ranget kattuvust, kvalifitseerib riigiabiks olukorra, mida iseloomustab riigieelarvega seotud meetme adressaatide – antud juhul maksusoodustus, mida anti teatud tingimustel investoritele – ja nende abisaajate eristamine, kes saavad selle maksusoodustusega seotud investeeringutest kaudselt kasu. Selleks tugineb Euroopa Kohus kõnealuste õigusnormide mõju analüüsile, mis viib ta esiteks tõdemuseni, et nende õigusnormidega ette nähtud ettevõtjatele antud kaudne eelis „tuleneb asjaolust, et riik loobus maksutulust, mida ta oleks saanud tavapärastes tingimustes, kuna see loobumine andis investoritele võimaluse omandada osalus neis ettevõtjates maksualaselt soodsamatel tingimustel", ja teiseks, et „autonoomse otsuse tegemine investorite poolt ei too kaasa seose kadumist maksusoodustuse ja kõnealustele ettevõtjatele antud eelise vahel, kui majanduslikus mõttes on turutingimuste muutmine, mille tekitab nimetatud eelis, riigivõimu jaoks maksuvahendite kaotamise tulem[47]. Vastupidi eespool analüüsitud kohtuotsustele käsitleb Euroopa Kohus siin maksutulu vähenemise põhjusena kõnealuste õigusnormidega ettenähtud ettevõtjatele kaudselt antud eelist, hoolimata sellest, et selle tõi kaasa mitte neile ettevõtjaile, vaid kolmandatele isikutele antud maksusoodustus. Minu arvates tuleneb sellest eelise ja kohustuste vahelise ühendava seose lai tõlgendus, mille korral tuleb arvesse võtta riigi sekkumise tegelikku mõju, mis ei toeta kitsast tõlgendust, mille Üldkohus andis vaidlustatud kohtuotsuses.

45 — Punkt 62.

46 — On tarvilik ka märkida, et nii kohtuotsus Sloman Neptun kui ka PreussenElektra käsitlesid mõlemad siseriiklikke üldnorme konkreetses majandussektoris, mille eesmärk oli esimesel juhul tagada sektori konkurentsivõime ja teisel juhul saavutada keskkonnakaitse eesmärke. Riiklik sekkumine oli seega oluliselt teistsugune, võrreldes käesoleva asjaga.

47 — Vt selle kohta samuti Üldkohtu 18. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas T-93/02: Confédération nationale du Crédit mutuel *vs.* komisjon (EKL 2005, lk II-143) ja 4. märtsi 2009. aasta otsus kohtuasjas T-445/05: Associazione italiana del risparmio gestito ja Fineco Asset Management *vs.* komisjon (EKL 2009, lk II-289).

78. Lisaks sellele, et seda ei toeta kohtupraktika, on minu arvates Üldkohtu tees vaidlustatud kohtuotsuse punktis 262 ülemäära formalistlik, mis ei sobi hästi kokku riigiabi mõiste kohaldamisega kõnealuse meetme mõju alusel. Muu hulgas on oht, et see muudab äärmiselt keeruliseks riigiabi olemasolu tõendamise, eelkõige juhul, kui tegemist on riigi sekkumisega tehingute kaudu, mis on vahel äärmiselt keerukad ja mis hõlmavad – nagu käesolevas asjas – mitut ajaliselt järgnevat meedet. Lõpuks, nagu komisjon õigesti väidab, ei mahu Üldkohtu kehtestatud range skeemi raamidesse teatud liiki abi, nagu näiteks kaudne abi või ELTL artikli 107 lõike 2 punktis a sätestatud üksiktarbijatele antav sotsiaalabi, milles riigi ressursside kaasamine ei kajastu automaatselt abisaajatele tehtud vastavas eelises.

79. Esitatud põhjendustel leian, et Üldkohus rikkus õigusnormi, nõudes eelise ja riigieelarvel lasuva kohustuse vahelise otsese seose tõendamist, nagu nähtub vaidlustatud kohtuotsusest.

80. Nagu ma edaspidi näitan, muutis see rikkumine kehtetuks kogu Üldkohtu analüüsi, mis puudutab aktsionärilaenu kvalifitseerimist riigiabiks.

b) Viga, mille Üldkohus väidetavalt tegi, kui keeldus tunnistamast seose olemasolu ühelt poolt alates 2002. aasta juulist tehtud avalduste ja 4. detsembri 2002. aasta teate ning teiselt poolt 20. detsembri 2002. aasta aktsionärilaenu lepingu pakkumisest tulenenud riigi ressursside kaasamise vahel (*apellatsioonkaebuse teise väite esimese osa kolmas alaosa kohtuasjas C-399/10 P ning apellatsioonkaebuse teise väite esimene ja teine osa kohtuasjas C-401/10*)

81. Äriühingud Bouygues ja komisjon leiavad, et tõlgendus, mille Üldkohus andis eelise ja riigi ressursside kasutamise vahelise kohustusliku seose laadi suhtes, tõi kaasa tükeldatud analüüsi Prantsuse riigi sekkumise kohta FT kasuks, mis ei arvesta erinevate võetud meetmete moonutavat mõju nende kogumis. Sellise eksliku lähenemisviisi alusel välistas Üldkohus vääralt seose olemasolu ühelt poolt eelise, mis seisnes 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avalduste rahustavas mõjus turule, ja 4. detsembri 2002. aasta teate, ning teiselt poolt riigi ressursside kaasamise vahel, mis leidis aset nimetatud laenu võimaldamises.

82. Meenutagem, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 262 jj käsitleb Üldkohus küsimust, kas FT-le 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldustest ja 4. detsembri 2002. aasta teatest tulenenud eelised, mis ta oli varem tuvastanud, tulenevad tõepoolest riigi ressursside ülekandmisest. Kohus uuris seda küsimust eraldi ja järjestikku osas, mis puudutab: i) 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldusi (punktid 268–289)[48]; ii) 4. detsembri 2002. aasta teadet (punktid 291–298) ja iii) 2002. aasta 20. detsembri aktsionärilaenu lepingu pakkumist (punktis 299–231). Neil kolmel juhul järeldab Üldkohus, et riigi ressursside ülekandmist ei toimunud.

83. 4. detsembri 2002. aasta teate osas tõdeb Üldkohus kõigepealt, et ei komisjon ega äriühingud Bouygues ole väitnud, et see teade sisaldas Prantsuse haldus- või tsiviilõiguse tähenduses riigi ressursside ülekandmist (punktid 293–295). Kuna aga, nagu Üldkohus ka ise vaidlustatud kohtuotsuse punktis 302 möönab, riiklike ressursside kaasamine, mille komisjon vaidlusaluses otsuses välja tõi, tuleneb *2002. aasta 20. detsembri aktsionärilaenu lepingu pakkumise saatmisest koos 4. detsembri 2002. aasta teatega*, mitte aga sellest üksi, ei tundu mainitud tõdemus asjakohane ja igal juhul ei ole see määrav järeldamaks, et komisjon ei ole riigi ressursside kaasamise olemasolu tõendanud[49].

48 — Vt eespool punktid 44–78.

49 — Oma teise väite teises osas märgib komisjon, et vastupidi vaidlustatud kohtuotsuse punktis 293 tõdetule esitas ta tõendeid, mis võimaldasid järeldada, et 2002. aasta 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri avaldused nende kogumis kujutasid endast riiklike ressursside kaasamist. Komisjon väidab samuti, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 303–305 leidis ka Üldkohus ise, et selline kaasamine tulenes juba kaudselt 4. detsembri 2002. aasta teatest. Mulle tundub, et nende argumentidega ei saa nõustuda. Neist esimese osas tuleneb vaidlusaluse otsuse põhjendusest 219, et komisjon lõpuks ei võtnud lõplikku seisukohta küsimuses, kas alates 2002. aasta juulist tehtud avaldused tähendasid riigi ressursside kaasamist. Mis puudutab teist argumenti, siis nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktis 293 selgelt, et Üldkohus ei käsitlenud küsimust, kas 4. detsembri 2002. aasta teade tähendas riigile Prantsuse õiguse kohaselt õiguslikult siduvat kohustust.

84. Järgmiseks kinnitab Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 296, et „igal juhul *vastab riigi ressursside ülekandmine, mis tuleneb 4. detsembri 2002. aasta teatest*, ainult eelisele, mis seisneb 9 miljardi euro suuruse krediidiliini avamises, mis oli selles teates sõnaselgelt väljendatud", ja et selline eelis, mida komisjon vaidlusaluses otsuses õiguslikult piisavalt ei iseloomustanud, „*on eraldiseisev sellest, mis tuleneb alates 2002. aasta juulist tehtud avaldustest*, nagu seda on kinnitatud nimetatud otsuses".[50] Selles lõigus välistab Üldkohus seega *a priori*, et riigiabi iseloomustamiseks piisav seos võiks esineda ühelt poolt 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldustest tuleneva turgu *rahustava mõju vormis eelise* ja 4. detsembri 2002. aasta teate[51], ning teiselt poolt – eeldusel, et komisjon on selle tuvastanud – *sellest samast teatest tulenevate riigi ressursside kaasamise* vahel.

85. Üldkohtu kasutatud sõnastusest tuleneb, et selline järeldus tugineb *üksnes* tõdemusele, et nimetatud rahustavas mõjus seisnenud eelise ja riiki õiguslikult siduva võimaliku kohustuse vahel anda 4. detsembri 2002. aasta teates mainitud aktsionärilaenu ei ole *vastavuse* või *võrdväärsuse* seost. Üldkohus kohaldab siin eespool käsitletud ja punktides 70–78 tagasi lükatud teesi, mille kohaselt selleks, et tõendada riigiabi olemasolu, peab tuvastatud eelis olema otseselt seotud riigieelarvel lasuva „*vastava*" või „*võrdväärse*" *kohustusega*. See eelise ja riigi ressursside kaasamise vahelise ühendava seose käsitlus viib ta antud juhul sellise seose olemasolu välistamiseni, kuna eelis (finantsturge rahustav mõju, mis tulenes üksnes teatest avada FT kasuks krediidiliin) ja kohustus (õiguslikult siduv kohustus viia kavandatud krediidiliini avamine ellu) ei ole samas suurusjärgus.

86. Sellest järeldub, et Üldkohtu seisukohalt ei oleks saanud sellist abi, mille esemeks oli FT refinantseerimise tingimuste kergendamisega eelise andmine tulenevalt finantsturgude positiivsest reaktsioonist pärast 4. detsembri 2002. aasta teadet, tuvastada isegi juhul, kui komisjon oleks tõendanud, et see teade – tekitades riigile õiguslikult siduva kohustuse – sisaldas *iseenesest* riigi ressursside ülekandmist, st isegi juhul, kui eelise ja riigieelarvel lasuva kohustuse aluseks oleks *üks ja sama akt* (4. detsembri 2002. aasta teade). Sellist tulemust on aga seda enam keeruline mõista, et Üldkohus ise möönab, et teade andis FT-le vaieldamatu eelise ja et see eelis oligi just see, mida Prantsuse riik soovis ja mis oli ette nähtud kõikides meetmetes, mis järgnesid FT sama toetusstrateegia raames üksteisele ajaliselt 2002. aasta juulist detsembrini.

87. Eeltoodud kaalutlustele tuginedes leian, et Üldkohus lähtus eelise ja riiklike ressursside kaasamise vahel olema pidava seose ulatuse väärast tõlgendusest, kui leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 296 ja 297, et sellist seost ei saanud tuvastada ühelt poolt 4. detsembri 2002. aasta teate finantsturge rahustavas mõjus seisnenud eelise ja teiselt poolt selle teatega seotud riigi ressursside võimaliku ülekandmise vahel. Sellise eksimuse tõdemisest ei saa aga iseenesest teha järeldust, et vaidlustatud kohtuotsuse tuleks tühistada. Nimelt kuuluvad need punktid 296 ja 297 Üldkohtu arutluskäigu ülesehituses põhjenduste hulka, mis on esitatud täiendavalt.

88. Olles seda täpsustanud, märgin, et sama ekslik tõlgendus peegeldub ka järgnevas Üldkohtu analüüsis.

89. Nii on eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktiga 299, kus seoses küsimusega, kas 2002. aasta 20. detsembri aktsionärilaenu lepingu pakkumise saatmine sisaldas riigi ressursside ülekandmist, märgib Üldkohus, et „kuna komisjon ei ole [vaidlusaluses] otsuses piisavalt tõendanud, et on olemas eelis, mis tuleneb lepingulisest pakkumusest kui sellisest […], ei ole [tal] seda enam võimalik järeldada, et on olemas riigi ressursside ülekandmine, mis on seotud sellise eelisega". Kuigi Üldkohtu arutluskäigus tuleneb see järeldus loogiliselt vaidlustatud kohtuotsuse punktides 246–267 esitatud

50 — Kohtujuristi kursiiv.

51 — Tuleb märkida, et kui Üldkohus mainib vaidlustatud kohtuotsuse punktides 296 ja 297 „alates 2002. aasta juulist tehtud avaldusi", viitab ta ka 4. detsembri 2002. aasta teatele.

tõdemustest [52], saab aga Üldkohtu valikut võimalikku riigi ressursside kaasamist, mis tulenes selle pakkumise saatmisest, selles etapis mitte siduda finantsturgude rahustava mõjuga, mis tulenes 4. detsembri 2002. aasta teatest, nagu seda oli teinud komisjon vaidlusaluses otsuses, õigustada vaid eelise ja riigi ressursside kaasamise vahelise seose kitsa tõlgendamise valguses, mida on analüüsitud eespool punktides 70–78 ja millega ei saanud nõustuda.

90. See tõlgendus peegeldub samuti vaidlustatud kohtuotsuse punktis 302 jj sisalduvas analüüsis, kus Üldkohus, käsitledes küsimust, kas komisjon suutis tõendada riigi ressursside ülekandmist oma „üldise lähenemiseviisi" alusel, kontrollib „esiteks […], kas võimalik riigieelarvel lasuv kohustus, mida komisjon kinnitas seoses aktsionärilaenu projekti ning aktsionärilaenu lepingu saatmisega, tulenes kaudselt juba alates 2002. aasta juulist tehtud avaldustest, ning teiseks, kas see kohustus vastab eelisele, mida komisjon nendest avaldustest tuletas". Selle analüüsi raames tõdeb Üldkohus vaidlustatud otsuse punktides 303–305, et kuna 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldused on lahtised, ebatäpsed ja tingimuslikud, kujutab 4. detsembri 2002. aasta teade endast „olulist katkemist FT refinantseerimiseni viinud sündmuste jadas", ja punktis 308 järeldab kohus, et seda katkemist arvestades ei toiminud komisjon õigesti, kui ta nentis „selles etapis seose olemasolu riigi ressursside võimaliku kaasamise ning varasemate meetmete, st alates 2002. aasta juulist tehtud avaldustega antud eeliste vahel […]". Üldkohus on seisukohal, et „selline seos […] abi mõiste moodustavate aspektide vahel, mis puudutavad erinevatel etappidel aset leidnud ja eraldiseisvaid faktilisi asjaolusid, on vastuolus nõudega, mis eeldab eelise ning riigi ressursside ülekandmise omavahelist seotust […], nagu seda on kinnitatud […] kohtuotsusega PreussenElektra". Järgmises punktis kinnitab Üldkohus, et „asjaolu, et alates 2002. aasta juulist tehtud avaldused ning 4. detsembri 2002. aasta teade tõid kaasa eelise FT kasuks, […] ei too kaasa *vastavalt riigieelarve vähenemist* […]", ja viitab selles osas vaidlustatud kohtuotsuse punktidele 296 ja 297.

91. Seoses tagajärgedega, mille Üldkohus seob katkemise tõdemisega 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avalduste ja 4. detsembri 2002. aasta teate vahel, märgin, et – nagu Üldkohus ka ise muu hulgas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 243 möönab – finantsturge rahustavas mõjus seisnenud eelis, mis on vaidlusaluses otsuses välja toodud, ei tulene mitte ainult nendest avaldustest, *vaid samuti* 4. detsembri 2002. aasta teatest ning ilmneb seega isegi pärast mainitud katkemist. Sellest järeldub, et sellise katkemise pelk tõdemine ei võimalda iseenesest välistada seost, mille komisjon tuvastas selle eelise ja riigi ressursside kaasamise vahel 2002. aasta 20. detsembri aktsionärilaenu lepingu pakkumise saatmise etapis.

92. Eespool punktis 90 välja toodud lõikudest nähtub selgelt, et – isegi FT refinantseerimiseni viinud meetmete kogumi analüüsi raames – see, mis takistab Üldkohtul tegelikult tunnistada seose olemasolu, mille komisjon tuvastas ühelt poolt finantsturge rahustava mõju, mis kaasnes FT-le teatud summas aktsionärilaenu võimaldamise teatega ja „turule laenu olemasolu kohta antud muljega" [53], ja teiselt poolt selle meetme rakendamisega seotud riigi ressursside ülekandmise vahel [54], on arusaam, et selline seos eeldab eelise ja riigieelarvel lasuva kohustuse ranget vastavust, mida ei eksisteeri kohustuse vahel (antud juhul 2002. aasta 20. detsembri aktsionärilaenu lepingu pakkumise saatmine), mis ei peegeldu abisaaja varas sama suurusjärgu eelisega (st antud võimalusega igal hetkel seda summat kasutada).

52 — Meenutame, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 246 välistas Üldkohus selle, et 2002. aasta 20. detsembri aktsionärilaenu lepingu pakkumise saatmisel oleks iseenesest saanud olla sarnane turgu rahustav mõju nagu oli 4. detsembri 2002. aasta teatel, kuna seda ei avalikustatud, ja punktides 264–267 tõdes kohus, et komisjon ei ole tõendanud selle saatmisega seotud eelist, mis oleks erinev sellest, mis tulenes alates 2002. aasta juulist tehtud avaldustest ja mainitud teatest.

53 — Vt vaidlusaluse otsuse põhjendus 194 ja joonealune märkus nr 116.

54 — Täpsemalt „võimalik kohustus […] loodi aktsiatega tagatud laenu andmise teatega, millega käis kaasas nimetatud laenuandmisega seotud eeltingimuste täitmine, turule mulje jätmisega, et laen tõesti määrati ja lõpuks ERAP-i poolt parafeeritud ja allkirjastatud laenulepingu saatmisega FT-le […]" (vaidlusaluse otsuse põhjendus 196).

93. Eeltoodud kaalutluste kogumist tuleneb, et Üldkohus lähtus eelise ja riigi ressursside kaasamise vahelise seose ulatuse ekslikust tõlgendusest, kui ei nõustunud sellega, et komisjon on tõendanud riigi ressursside ülekandmise antud asjas.

94. Seda arvestades jääb veel kontrollida, kas komisjon sai vaidlusaluses otsuses õigesti tuvastada seose olemasolu eelise, mis seisnes finantsturge rahustavas mõjus, mille tõi muu hulgas kaasa 4. detsembri 2002. aasta teade, ja väidetava riigi ressursside kaasamise vahel, mis tulenes 20. detsembri 2002. aasta aktsionärilaenu lepingu pakkumise saatmisest [55].

95. Selles osas tundub, et mis puudutab lähedalt seotud meetmeid, nagu näiteks teade, et aset on leidmas riigi sekkumine, ja selle elluviimine (allkirjastatud ja parafeeritud lepingu saatmine) [56], mille vahele jääb kõigest ligi kahe nädala pikkune ajaline vahe, siis pelk asjaolu, et abisaajale tuleneb eelis esimesest neist meetmetest, samas kui riigi ressursside kaasamine on seotud teisega, ei välista seda, et nende vahel võiks tuvastada riigiabi tunnustega seose. Minu arvates oleks liiga formalistlik välistada sellist seost üksnes asjaolu tõttu, et kõnealune eelis ei tulene otse meetmest, mis võib sisaldada riiklike ressursside ülekandmist, vaid pigem riigi teatest selle meetme peatse rakendamise kohta. Üldisemalt tundub mulle, et sellise sideme eitamine eirab Prantsuse riigi sekkumise majanduslikku tegelikkust FT refinantseerimise raames, kuna esiteks on selge, et FT suutis end turgudel refinantseerida vaid tänu riigi poolt tema kasuks tehtud korduvatele toetusavaldustele [57], mille hulgas ka eelkõige 4. detsembri 2002. aasta teade, ja teiseks, kuna riigi poolt võetud erinevad meetmed, mille hulgas ka ERAP-i saadetud 20. detsembri 2002. aasta aktsionärilaenu lepingu pakkumine, mis ainsana võis kaasata riigi ressursse, kuulusid riigi samasse FT toetamise strateegiasse, mille „eesmärk ja tagajärg [oli] üldkokkuvõttes tagasi võita turgude usaldus” [58], et oleks võimalik soodsamatel tingimustel FT-d refinantseerida.

96. Kõikide eeltoodud kaalutluste põhjal leian, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui keeldus EÜ artikli 87 lõike 1 väärast tõlgendusest lähtuvalt tunnistamast seose olemasolu ühelt poolt alates 2002. aasta juulist tehtud avalduste ja 4. detsembri 2002. aasta teate ning teiselt poolt 20. detsembri 2002. aasta aktsionärilaenu lepingu pakkumise saatmisest tuleneva võimaliku riigi ressursside kaasamise vahel [59].

97. Äriühingute Bouygues ja komisjoni teisi väiteid ning argumente käsitlen lühidalt käesoleva ettepaneku järgnevas osas juhuks, kui Euroopa Kohus ei jaga järeldusi, milleni ma eespool jõudsin.

c) Vead, mida Üldkohus väidetavalt tegi seoses krediidiliini avamisest tulenenud eelise mõistega (apellatsioonkaebuse teise väite teine osa kohtuasjas C-401/10 P)

98. Apellatsioonkaebuse teise väite teise osa raames väidavad äriühingud Bouygues, et Üldkohus eksis, kui võttis eelise olemasolu analüüsis eraldi arvesse 4. detsembri 2002. aasta teadet ja 20. detsembri 2002. aasta aktsionärilaenu lepingu pakkumise saatmist, kuigi nende arvates on tegemist ühe ja sama riigi sekkumise elementidega, mida ei saa eraldiseisvalt analüüsida.

55 — Nagu Üldkohus, ei võta ma seisukohta küsimuses, kas – nii nagu väidab komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 196 – aktsionärilaenu lepingu eelnõu saatmine tähendab iseenesest riigi ressursside kaasamist, mis seisneb võimalikus kohustuses riigieelarvele, kuna riik „pidi […] hoidma FT käsutuses läbi ERAP-i vastavate ressursside summat”, ja seega sõltumata sellest, kuidas hinnata tingimusi, mis selle lepingu suhtes kehtisid, kui ka asjaolust, et seda lepingut kunagi ei täidetud. Märgin siiski, et erinevalt Saksamaa valitsusest ei vaidle ei Prantsuse valitsus ega FT vastu sellele, et selles etapis võis aset leida riigi ressursside kaasamine.

56 — Komisjon räägib oma apellatsioonkaebuses selles osas „sama asjaolu kahest ilmingust, mida turud mõistsid muu hulgas ühena”.

57 — Kuigi need avaldused mängisid finantsturgudel osalejate subjektiivsetel reaktsioonidel, andsid need FT-le objektiivse materiaalse eelise.

58 — Vt vaidlustatud kohtuotsus (punkt 303).

59 — See järeldus ja eespool esitatud kaalutlused nende kogumis ei mõjuta mõistagi küsimust, kas kõnealune Prantsuse riigi sekkumine vastab turumajanduse tingimustes tegutseva aruka investori kriteeriumile.

99. Osas, milles selle etteheitega soovitakse kahtluse alla seada Üldkohtu hinnangut eelise olemasolu kohta, mis on seotud 20. detsembri 2002. aasta aktsionärilaenu lepingu saatmisega, tuleb see minu arvates vastuvõetamatuks tunnistada. Küll aga osas, milles sellega esitatakse kriitikat Üldkohtu järelduse suhtes, et „9 miljardi [euro] suuruse krediidiliini avamise teatamisest tulenenud rahustava mõju ja sellest avamisest tulenenud riigi ressursside kaasamise" vahel ei ole piisavalt otsest seost, kattub mainitud etteheide sellega, mis esitati apellatsioonkaebuse teise väite esimese osa kolmanda alaosa raames ja mida on analüüsitud eespool koos komisjoni esitatud sarnaste etteheidetega.

d) Viga, mida Üldkohus väidetavalt tegi, kui jättis uurimata aruka erainvestori kriteeriumi, et määrata kindlaks, kas FT-l oli eelis või mitte (apellatsioonkaebuse teise väite kolmas osa kohtuasjas C-401/10 P)

100. Oma apellatsioonkaebuse teise väite kolmandas osas väidab komisjon sisuliselt, et Üldkohus oleks pidanud kontrollima, nagu tema seda vaidlusaluses otsuses oli teinud, kas FT-le antud eelis, mis tulenes alates 2002. aasta juulist tehtud kõikidest avaldustest ja 4. detsembri 2002. aasta teatest, „oli antud normaalsetel turutingimustel või kas eraettevõtja oleks saanud sama eelise samadel tingimustel, kui riik oleks tegutsenud erainvestorina". Jättes selle tegemata, rikkus Üldkohus EÜ artikli 87 lõiget 1.

101. Minu arvates tuleb see etteheide tulemusetuse tõttu tagasi lükata. Nimelt nähtub vaidlustatud kohtuotsuse põhjendustest selgelt, et Üldkohus järeldas, et komisjon oli eiranud riigiabi mõistet EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, kuna olgugi et ta oli õiguslikult piisavalt tõendanud FT-le alates 2002. aasta juulist tehtud avaldustega ja 4. detsembri 2002. aasta teatega antud eelise olemasolu, ei olnud ta siiski näidanud, et selline eelis tulenes riigi ressursside ülekandmisest. Komisjon ei selgitanud, kuidas oleks tema poolt erainvestori testi kohaldamisel kasutatud meetodi õiguspärasuse võimalik kontrollimine võinud panna Üldkohtu muutma sellist järeldust, millel põhineb vaidlusaluse otsuse tühistamine.

e) EÜ artikli 87 lõike 1 koostoimes EÜ artikliga 230 väidetav rikkumine, kuna Üldkohus eiras komisjoni kaalutlusruumi, mis tal on keerukate majandusanalüüside tegemisel (apellatsioonkaebuse teise väite neljas osa kohtuasjas C-401/10 P)

102. Oma apellatsioonkaebuse teise väite neljandas osas heidab komisjon kõigepealt Üldkohtule ette seda, et viimane eiras kaalutlusruumi, mis komisjonil on keerukate majanduslike hinnangute andmisel, kohaldades vaidlusaluses otsuses turutingimustes tegutseva aruka erainvestori kriteeriumi. Ka see etteheide tuleb tagasi lükata, kuna komisjon ei ole selgitanud, kuidas Üldkohus eiras seda kaalutlusruumi, mida komisjon erainvestori kriteeriumi kohaldades kasutas, kui kohus ei uurinudki vaidlusaluse otsuse seaduslikkust selles osas, kus seda kriteeriumi kohaldati.

103. Selle väite samas osas heidab komisjon seejärel Üldkohtule ette komisjoni lähenemisviisi asendamist enda omaga, mis leidis aset vaidlusaluse otsuse õiguspärasuse kontrollimisel. Eelkõige tundub komisjon Üldkohtule ette heitvat seda, et viimane lükkas riigi ressursside ülekandmise olemasolu kontrollimisel tagasi „üldise lähenemise", mida komisjon oli aga järginud erainvestori kriteeriumi kohaldamise raames. Ka selle argumendiga ei saa nõustuda. Nimelt ei saa Üldkohtule ette heita seda, et ta ületas riigiabi mõiste kohaldamise seaduslikkuse kontrolli piire, kui muu hulgas enda faktihinnangule tuginedes järeldas, et isegi kui käsitleda alates 2002. aasta juulist aset leidnud sündmusi ühiselt, ei ole riigi ressursside ülekandmist võimalik tuvastada.

104. Ülejäänud osas kattuvad komisjoni apellatsioonkaebuse teise väite selles osas esitatud argumendid nendega, mis on sama väite esimeses ja teises osas juba esitatud.

B. *Vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduste väidetav vastuolu (apellatsioonkaebuse esimene väide kohtuasjas C-401/10 P)*

105. Komisjon on seisukohal, et Üldkohus esitab vaidlustatud kohtuotsuse erinevates kohtades uuritud sündmuste analüüse, mis ei ole omavahel kooskõlas. Nimelt, esiteks analüüsis kohus 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri 2002. aasta avaldusi ning 4. detsembri 2002. aasta teadet ühiselt, järeldamaks, et oma kogumis sisaldasid need meetmed FT-le eelist, ja teiseks tõdes kohus, et nende avalduste ja selle teate vahel esineb oluline katkestus.

106. Ma ei jaga komisjoni seisukohta. Vastupidi, mulle tundub, et vaidlustatud kohtuotsus järgib piisavalt lineaarset loogikat ja selle põhjendustes ei esine komisjoni väidetud vastuolusid. Nimelt ei näe ma mingit vastuolu ühelt poolt kinnituse, et 12. juuli, 13. septembri ja 2. oktoobri avaldused ning 4. detsembri 2002. aasta teade annavad koostoimes või eraldi võetuna FT-le sama eelise (või sarnase eelise) seeläbi, et need väljendavad riigi kavatsust sekkuda tema toetuseks, ja teiselt poolt tõdemuse vahel, et need erinevad meetmed ei ole sama täpsusastmega osas, mis puudutab sellise toetuse elluviimiseks vajalike vahendite määratlemist, ja et neil on erinev laad ja ulatus osas, mis puudutab nende võimet tekitada riigile õiguslikult siduv kohustus. Samamoodi, kui võtta arvesse Üldkohtu tõlgendust eelise ja riigi ressursside ülekandmise vahelise seose osas, siis vastupidi komisjoni väidetule ei nähtu mingisugust vastuolu ühelt poolt vaidlustatud kohtuotsuse punkti 259, milles Üldkohus järeldab, et „alates 2002. aasta juulist tehtud avaldused ning 4. detsembri 2002. aasta teade […] sisaldavad üheskoos FT-le eelise andmist", ja teiselt poolt punkti 296 vahel, milles ta märgib, et „riigi ressursside ülekandmine, mis tuleneb 4. detsembri 2002. aasta teatest, [vastab] ainult eelisele, mis seisneb 9 miljardi euro suuruse krediidiliini avamises, mis oli selles teates sõnaselgelt väljendatud". Nimelt, nagu ma eespool välja tõin, kujutab see viimane punkt antud asjas teesi kohaldamist, mille kohaselt saab seos esineda vaid sellise eelise ja riigi ressursside ülekandmise vahel, mis on samas suurusjärgus, mis ei ole aga Üldkohtu arvates antud juhul nii ühelt poolt eelise vahel, mis seisnes mainitud avaldustest ja teatest tulenenud finantsturge rahustavas mõjus, ja teiselt poolt riiklike ressursside ülekandmise vahel, mis tulenes FT kasuks 9 miljardi euro suuruse krediidiliini avamisest.

107. Seetõttu leian, et komisjoni apellatsioonkaebuse esimene väide tuleb tagasi lükata.

C. *Vaidlusaluse otsuse väidetavalt väär tõlgendamine ja moonutamine (apellatsioonkaebuse kolmas väide kohtuasjas C-401/10 P)*

108. Apellatsioonkaebuse kolmanda väitega heidab komisjon Üldkohtule ette seda, et viimane mõistis vaidlusalust otsust valesti ja moonutas faktilisi asjaolusid, millel see õigusakt põhineb. Eelkõige heidab ta kohtule ette vaidlustatud kohtuotsuse punktides 254 ja 255 tehtud järeldusi, et komisjon oleks pidanud üksikasjalikumalt uurima ja põhjendama 20. detsembri 2002. aasta aktsionärilaenu lepingu pakkumisest tulenenud konkreetse eelise olemasolu, olgugi et vaidlusaluse otsuse punktidest 190 ja 194 nähtub selgelt, et sellist eelist ta kordagi arvesse ei võtnud, vaid lähtus kogu aeg üksnes eelisest, mis seisnes kapitalituru taasavamises FT jaoks optimaalsetel tingimustel, mis tulenes „turule aktsionärilaenu olemasolu kohta antud muljest". Lisaks sellele ei ole komisjon nõus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 247 sisalduva kinnitusega, mille kohaselt olevat ta 21. aprilli 2009. aasta kohtuistungil Üldkohtus tunnistanud, et tema arvates tähendas nimetatud aktsionärilaenu lepingu pakkumine sellisena täiendavat eelist, mis erines 4. detsembri 2002. aasta teatest tulenenud eelisest. Vastupidi komisjoni väidetule nähtub vaidlustatud kohtuotsuse põhjendustest ja eelkõige selle punktidest 244 ja 245, et Üldkohus võttis siiski arvesse eelist, mis tulenes „turule aktsionärilaenu olemasolu kohta antud muljest", millele komisjon viitab kui ainsale vaidlusaluses otsuses välja toodud eelisele, ning et punktides 254 ja 255 uuris kohus üksnes ammendavuse eesmärgil, kas seda otsust võis tõlgendada nii, et komisjon oli samuti silmas pidanud hilisemat ja eraldiseisvat eelist. Neil asjaoludel ja ilma, et oleks vaja kontrollida, kas Üldkohus moonutas komisjoni kinnitusi 21. aprilli 2009. aasta kohtuistungil, tuleb eelmises punktis välja toodud etteheide vaidlusaluse otsuse väära tõlgendamise kohta minu arvates põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

109. Kolmanda väite raames heidab komisjon veel Üldkohtule ette seda, et viimane „moonutas [vaidlusalust] otsust ja faktilisi asjaolusid, millel see põhineb", tuues esile olulise katkemise sündmuste järgnevuses 2002. aasta juulist detsembrini 12. juuli 2002. aasta avalduse ja 4. detsembri 2002. aasta teate vahel, „jättes tähelepanuta kaks muud avaldust, mis tehti 2002. aasta septembris ja oktoobris", mis tõendab komisjon arvates Prantsuse riigi kohustuste progressiivset täpsustamist FT suhtes. Ka see etteheide tuleb tagasi lükata. Nimelt nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 303 ja 304, et Üldkohus leidis, et 4. detsembri 2002. aasta teade kujutas endast „olulist katkestust" järgnenud sündmuste jadas võrreldes 2002. aasta juulis, septembris ja oktoobris tehtud *kolme avaldusega* („alates 2002. aasta juulist tehtud avaldused" nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 21 neid ühiselt nimetab) – millest igaühe laadi ja ulatust oli vaidlustatud kohtuotsuse punktides 273–276 juba detailselt hinnatud – ja et seega ei jätnud ta käsitlemata, nagu komisjon seda väidab, kõiki sellele teatele eelnenud meetmeid.

110. Kõiki eeltoodud kaalutlusi silmas pidades leian, et komisjoni apellatsioonkaebuse kolmas väide tuleb terves ulatuses põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

D. *Prantsuse Vabariigi taotlus asendada põhjendused*

111. Vastustaja vastuses komisjoni apellatsioonkaebusele väidab Prantsuse valitsus, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui kvalifitseeris vaidlustatud kohtuotsuse punktides 240 ja 259 EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses eeliseks need tagajärjed, mille tõid kaasa alates 2002. aasta juulist tehtud avaldused ja 4. detsembri 2002. aasta teade, enne kui uuris neid meetmeid aruka erainvestori kriteeriumi järgi.

112. Põhjenduste asendamise taotlust, mille Prantsuse valitsus nende argumentidega Euroopa Kohtule sisuliselt esitab, ei tuleks minu arvates rahuldada. Nimelt kinnitab Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 217, et „erainvestori kriteeriumi kohaldamine [eeldab] tingimata seda, et riigi poolt ettevõtja kasuks võetud meetmed annavad riigi ressurssidest tuleneva eelise". Punktis 221 teatab kohus, et kõigepealt analüüsib ta seda, kas Prantsuse riigi poolt FT kasuks võetud meetmed andsid viimasele eelise, ja seejärel, kas selline eelis anti erainvestori kriteeriumi järgides. Lõpuks teatab Üldkohus punktis 313, et otsust ei ole vaja teha esimese kohtuastme hagejate poolt esitatud nende argumentide ja väidete kohta, mis käsitlevad aruka erainvestori kriteeriumi kohaldamise seaduslikkust komisjoni poolt. Neil asjaoludel, nagu FT seda ise ka möönab, ei saa asuda seisukohale, et Üldkohus tegi otsuse vaidlustatud kohtuotsuse punktides 234–240 kirjeldatud Prantsuse riigi poolt FT kasuks võetud meetmetest tuleneva materiaalse eelise „sobimatu" laadi suhtes EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses.[60]

V. Ettepanek

113. Esitatud põhjendustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 21. mai 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-425/04, T-444/04, T-450/04 ja T-456/04: Prantsusmaa jt *vs.* komisjon. Lisaks sellele, kuna Üldkohtu tehtud viga muudab kehtetuks kogu tema analüüsi ja arvestades, et Üldkohus ei ole analüüsinud kõiki komisjoni 2. augusti 2004. aasta otsuse 2006/621/EÜ (seoses riigiabiga, mis Prantsusmaa andis France Télécomile) peale esitatud väiteid, sh ka väidet, mis puudutab turumajanduse tingimustel tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldamist komisjoni poolt, pean sobivaks, et Euroopa Kohus suunaks kohtuasja vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 esimesele lõigule tagasi Üldkohtusse otsustamiseks ja et Euroopa Kohus jätaks kohtukulude kandmise üle otsustamise edaspidiseks.

60 — Vt ka 5. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas C-124/10 P: komisjon *vs.* EDF jt (punkt 89).